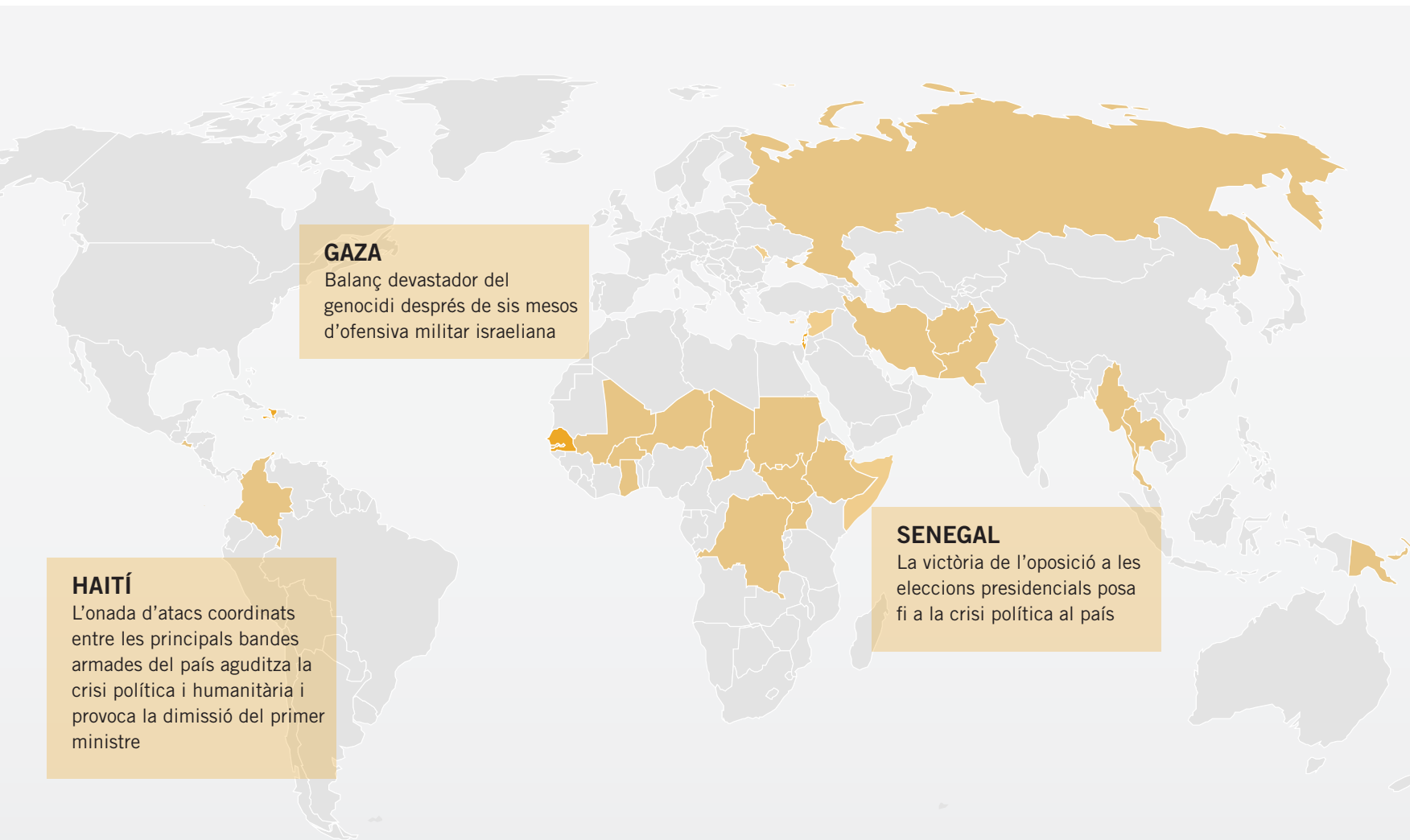

Escenaris de risc i oportunitats de pau

Abril de 2024

êc̃p escola de cultura de pau

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

GAZA

Balanç devastador del genocidi després de sis mesos d'ofensiva militar israeliana

HAITÍ

L'onada d'atacs coordinats entre les principals bandes armades del país aguditza la crisi política i humanitària i provoca la dimissió del primer ministre

SENEGAL

La victòria de l'oposició a les eleccions presidencials posa fi a la crisi política al país

Altres casos analitzats en aquesta edició:

ÀFRICA

Etiopia
Ghana, Uganda i Gàmbia
Malí
RDC
Sahel occidental
Sudan
Sudan del Sud
Txad

AMÈRICA

Colòmbia
El Salvador

ÀSIA I EL PACÍFIC

Myanmar
Pakistan – Afganistan
Papúa Nova Guinea
Tailàndia

EUROPA

Xipre
Moldàvia
Rússia

ORIENT MITJÀ

Israel – Hezbollah, Irán
Síria

Amb el suport:

Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament

Generalitat de Catalunya

• *Escenaris de risc i oportunitats de pau* és una publicació trimestral
• que analitza contextos de conflicte, processos de pau o qüestions de l'agenda internacional en què conflueixen dinàmiques de risc o d'oportunitat per a la construcció de pau. Aquest número abasta el període entre des d'ener fins al 9 d'abril de 2024.

Escenaris de risc i oportunitats de pau és una publicació trimestral que analitza contextos de conflicte, processos de pau o qüestions de l'agenda internacional en què conflueixen dinàmiques de risc o d'oportunitat per a la construcció de pau. És una eina analítica que integra la perspectiva de gènere interseccional i que pretén ser un recurs útil per a actors educatius i polítics i la ciutadania en el seu conjunt, contribuint a la comprensió d'aquests contextos i a l'acció preventiva. Aquest número abasta el període entre des d'ener fins al 9 d'abril de 2024.

Casos destacats:

GAZA: Balanç devastador del genocidi després de sis mesos d'ofensiva militar israeliana

SENEGAL: La victòria de l'oposició a les eleccions presidencials posa fi a la crisi política al país

HAITÍ: L'onada d'atacs coordinats entre les principals bandes armades del país aguditza la crisi política i humanitària del país i provoca la dimissió del primer ministre

Altres casos analitzats en aquesta edició:

ÀFRICA

TXAD: La mort de l'opositor i cosí del president, Yaya Dillo, evidencia tensions a l'elit en el poder de cara a les eleccions presidencials

ETIÒPIA: Increment de les hostilitats a Amhara i a Oromiya i tensions com a conseqüència de la lenta implementació de l'acord de pau entre el Govern i Tigré

GHANA, UGANDA I GÀMBIA: Retrocessos en els drets de les dones i les nenes i el col·lectiu LGTBIQ+

MALÍ: La Junta Militar dona per tancat l'Acord d'Algèria de 2015 i anuncia un nou diàleg nacional per a la pau i la reconciliació

RDC: S'agreuja la situació en els diferents focus de violència al país en paral·lel a l'obertura d'una finestra de diàleg amb Rwanda

SAHEL OCCIDENTAL: Níger, Burkina Faso i Malí anuncien la seva retirada immediata de la CEDEAO

SUDAN: L'ONU adverteix que la guerra al país corre el risc de desencadenar la major crisi de fam del món

SUDAN DEL SUD: Kenya assumirà la mediació en les converses de pau

AMÈRICA

COLÒMBIA: Les diferents negociacions de pau pateixen importants crisis malgrat els avenços i s'obre un nou escenari de diàleg amb la Segona Marquetalia

EL SALVADOR: L'aclaparadora victòria del president Bukele en les eleccions presidencials, legislatives i locals provoca una concentració de poder sense precedents i augmenta els temors sobre una deriva autoritària del país

ÀSIA I EL PACÍFIC

MYANMAR: Escala la violència, mentre el règim dona signes de debilitat militar

PAKISTAN – AFGANISTAN: S'incrementa greument la tensió entre els països veïns

PAPÚA NOVA GUINEA: El Govern anuncia un acord de cessament d'hostilitats entre les dues aliances tribals involucrades en un dels pitjors episodis de violència en la història recent del país

TAILÀNDIA: Després d'un any de paràlisi en el procés de pau, el Govern i el grup armat BRN assoleixen un acord per mirar de reduir els nivells de violència al sud del país i explorar solucions polítiques al conflicte

EUROPA

XIPRE: L'enviada personal del secretari general de l'ONU inicia consultes multinivell per tal d'explorar bases d'acord sobre un reinici de les negociacions

MOLDOVA: S'incrementa la tensió política entre el Govern estatal i Transnistria i el país es retira del Tractat de les Forces Armades Convencionals a Europa

RÚSSIA: ISIS s'atribueix l'atemptat massiu de Moscou i amenaça amb més atacs

ORIENT MITJÀ

ISRAEL – HEZBOLLAH, IRAN: L'escalada de violència regional amenaça amb una guerra oberta

SÍRIA: Es posa en marxa l'organisme per investigar les desaparicions en el marc del conflicte

Font: UNRWA

GAZA

Balanç devastador del genocidi després de sis mesos d'ofensiva militar israeliana

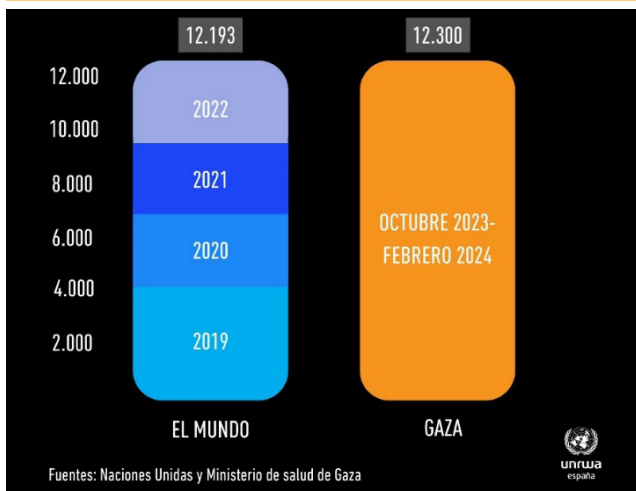
En complir-se sis mesos de l'ofensiva militar israeliana sobre Gaza el balanç és inequívocament devastador. Més de 33.000 palestines i palestins han mort com a resultat de la campanya israeliana, i més de 75.000 estan ferits. S'estima que unes altres 7.000 persones romanen sepultades sota les runes. La destrucció dels mitjans de vida, d'infraestructures civils i els persistents obstacles a l'accés d'ajuda humanitària han continuat agreujant la situació de la població gazatí, afectada per continus bombardejos, successius desplaçaments forçats, amuntegament, manca d'accés a serveis de salut, aigua i aliments. A mitjans de març s'advertia que tota la població de Gaza pateix inseguretats alimentària i que **la fam és imminent per a 1,1 milions de persones al nord de la Franja** que ja afronten una situació d'"inseguretats alimentària catastròfica". En aquest escenari, els impactes en els menors d'edat estan sent especialment greus. En tan sols quatre mesos de campanya militar israeliana sobre Gaza havien mort més de 13.000 nens i nenes, **una xifra més alta que la de tots els menors assassinats en contextos de conflicte al món en quatre anys** (vegeu gràfic 1). Addicionalment, a 1 d'abril havien mort almenys 28 menors palestins a causa de desnutrició i deshidratació. Les conseqüències en la salut mental dels infants també són aclaparadores.

Al març es va advertir que tota la població de Gaza pateix inseguretats alimentària i que la fam és imminent per a 1,1 milions de persones al nord de la Franja

Com ha constatat Save the Children, que des de fa anys ve documentant i alertant sobre l'impacte psicològic del context de bloqueig i les contínues ofensives a Gaza, l'escalada sense precedents des de l'octubre està **exposant els nens i nenes de la Franja a un dany mental de llarga durada**. La investigació ha identificat, entre d'altres, símptomes de trauma i angoixa emocional severa, canvis de conducta –introversió, regressió, por constant a la mort– i erosió dels mecanismes d'afrontament. UNICEF ha advertit que pràcticament la totalitat dels 1,2 milions de menors a Gaza necessita ajuda psicològica. A més, segons OCHA, 625.000 estudiants no tenien accés a l'educació.

Durant l'últim trimestre indagacions periodístiques també han alertat sobre l'impacte de l'ús de la Intel·ligència Artificial (IA) en la identificació d'objectius per part de les forces israelianes. Segons una **investigació de periodistes israelians i palestins de +972 i Local Call**, que cita diversos oficials de la intel·ligència israeliana que han participat en l'actual campanya sobre Gaza, Israel ha utilitzat un programa basat en IA per generar objectius a ser assassinats. El sistema, anomenat *Lavender* (lavanda), ha estat desenvolupat per identificar sospitosos de formar part de les branques militars de Hamàs i la Jihad Islàmica, incloent-hi de les files més baixes. Les fonts citades en

Gràfic 1. Niños/as asesinats en conflictos

Font: UNRWA España

la investigació asseguruen que, sobretot en les primeres setmanes de l'ofensiva, l'Exèrcit hauria decidit els seus atacs basant-se gairebé exclusivament en la informació proporcionada pel programa, que hauria identificat 37.000 potencials objectius. A la pràctica, els oficials israelians s'haurien limitat a ratificar els objectius generats per *Lavender*, dedicant escàs temps –"normalment només uns 20 segons"– per autoritzar els bombardejos (després de confirmar que l'objectiu era un home), tot i que el programa identificaria objectius erronis en almenys el 10% dels casos i que en algunes ocasions assenyala persones amb prou feines relació amb els grups militants palestins o fins i tot sense cap vincle. La investigació també indica que l'Exèrcit israelià ha decidit atacar sistemàticament els individus identificats a les seves cases, de nit i mentre estaven amb les seves famílies, i no durant activitats militars. De fet, *Lavender* es complementaria amb altres programes automatitzats com "Where's Daddy?" (On és papà?), dissenyat específicament per localitzar objectius en el moment d'entrar a les seves residències familiars. Aquestes lògiques explicarien en part l'elevat nombre de dones i menors que han mort en els atacs israelians, que representen el 70% del total de víctimes mortals des de l'octubre.

Genocidi i instrumentalització del dret humanitari

En paral·lel a aquests fets, des de principis del 2024 hi ha hagut pronunciaments rellevants que alerten sobre la comissió de genocidi contra la població palestina i que s'han sumat així a les advertències prèvies d'altres veus expertes. Després de la [demanda presentada per Sud-àfrica](#) contra Israel al desembre de 2023 per vulneració de la Convenció contra el Genocidi, la Cort Internacional

de Justícia (CIJ) va dictar sis mesures provisionals el 26 de gener. El màxim tribunal de l'ONU va dictaminar que Israel havia d'actuar dins de les seves competències per prevenir i assegurar que les seves forces no cometin cap dels actes contemplats en la Convenció sobre Genocidi. Tot i que l'ICJ no va demanar expressament un alto el foc immediat –com demanava Sud-àfrica– sí que va exigir a Israel que posés en marxa mesures per prevenir actes que derivin en l'assassinat de palestins i palestines, que els causin danys físics i mentals severos, que busquin deliberadament crear unes condicions de vida tendents a causar la destrucció total o parcial d'aquest grup, així com mesures destinades a prevenir naixements entre la població palestina. L'ICJ també va exigir a Israel que preveïés i castigés les incitacions obertes i públiques a cometre genocidi contra els palestins i que adoptés decisions efectives per garantir de manera immediata la provisió de serveis bàsics i assistència humanitària a la població gazatí. Tot i que el dictamen de la CIJ no és definitiu respecte a si els actes comesos per Israel són constitutius de genocidi, suposa un indici contundent per part dels jutges respecte a un risc creïble de "prejudici irreparable" per a la població palestina. De fet, la comunicació sobre les mesures provisionals de l'ICJ assenyala explícitament que en la visió del tribunal els fets i circumstàncies indiquen que "almenys alguns dels drets reclamats per Sud-àfrica i per als quals està sol·licitant protecció són plausibles".

L'ICJ va donar un mes a Israel per presentar un informe sobre la implementació de les mesures provisionals, però la situació va continuar deteriorant-se.

Al pronunciament de l'ICJ s'hi va sumar al març l'informe de la Relatora Especial de Nacions Unides sobre la Situació als Territoris Ocupats Palestins el 1967, Francesca Albanese, que va concloure que existeixen motius raonables per considerar que s'assoleix el llindar que indica la comissió de genocidi per part d'Israel. El document, titulat "Anatomia d'un genocidi" –que condemna els crims comesos per Hamàs i altres grups armats palestins el 7 d'octubre– se centra a analitzar la situació a Gaza (no valora els fets recents a Cisjordània). L'informe subratlla que la lògica de la violència genocida desplegada per Israel forma part del seu projecte de colonialisme d'assentament, per la qual cosa s'ha d'entendre en relació amb esdeveniments previs, incloent-hi diversos episodis de neteja ètnica de població palestina. La relatora especial presenta evidències per sustentar que Israel hauria vulnerat almenys tres dels actes prohibits per la Convenció contra el genocidi amb les seves accions contra la població de Gaza: assassinar membres d'un grup de població, causar danys corporals o psíquics greus als integrants d'un grup, i infligir deliberadament al grup condicions de vida destinades a provocar la seva destrucció física total o parcial. Addicionalment, l'informe de Francesca Albanese

indica que l'Executiu, el lideratge militar i soldats d'Israel han distorsionat intencionadament els principis de *ius in bello* i aporta una sèrie d'antecedents i exemples sobre la instrumentalització del dret internacional humanitari per part de les autoritats israelianes per intentar legitimar les seves accions.

Dobles rasers i pressions limitades

Malgrat aquests pronunciaments, diversos països van continuar subministrant armes, a més de recolzament polític, a Israel. Això, malgrat que diverses veus van insistir que aquest tipus de pràctiques podien ser assenyalades i perseguides en el futur com a complicitat amb el genocidi. Després del dictamen de gener de l'ICJ, per exemple, no hi va haver canvis substantius en la política d'ajuda militar a Israel per part dels EUA. Aquesta situació va contrastar amb les ràpides mesures adoptades contra la UNRWA després que Israel denunciés que 12 (dels 30.000) treballadors de l'agència havien participat en l'ofensiva del 7 d'octubre. **Més d'una quinzena de països van decidir suspendre el finançament a l'organisme de l'ONU per a les persones refugiades palestines, entre ells alguns dels seus principals donants** (EUA, Alemanya, Suïssa, Canadà, Holanda, Regne Unit, Itàlia, Austràlia i Finlàndia). Després de la denúncia del Govern de Netanyahu –que es va fer pública el mateix dia que l'ICJ anunciava les mesures provisionals en el cas per genocidi– l'ONU va desvincular els treballadors assenyalats i va iniciar una investigació interna. No obstant, al febrer **el cap de la UNRWA subratllava que Nacions Unides no havia rebut cap informe per escrit d'Israel amb evidències sobre les acusacions** –malgrat les peticions sobre això– i els mitjans de comunicació que havien accedit al dossier israelià sobre el tema –presentat a diversos governs– alertaven que **el document no contenia proves de les acusacions**. Governos, actors humanitaris i organitzacions de drets humans van advertir sobre les greus conseqüències de les mesures contra la UNRWA, clau en l'assistència a la població gazatí. Algunes d'aquestes veus van subratllar que l'acció d'unes quantes persones –de confirmar-se– no podia servir de pretext per suspendre una assistència vital en un moment crític i van assenyalar el **doblet raser i dispar reacció** davant les evidències presentades contra Israel per crims de guerra i genocidi, que no han desembocat en la fi del suport militar o polític al Govern de Netanyahu.

Davant l'evident deteriorament de la situació humanitària a Gaza i els persistents obstacles imposats per Israel per a l'accés d'ajuda per via terrestre, durant el trimestre es van posar en marxa altres opcions. Entre elles, intents per sortejar el bloqueig a la Franja per via marítima i l'entrega per part d'alguns Governos –com Jordània i EUA– d'ajuda humanitària per via aèria. No obstant això, **aquesta aproximació va ser criticada per actors humanitaris** que van denunciar que aquestes accions només creaven la “il·lusió” d'estar fent alguna cosa, quan l'urgent era l'alto el foc i l'accés sense restriccions per via terrestre. A més, aquesta pràctica va derivar en morts de diversos palestins impactats per alguns dels paquets llançats des de l'aire.

En aquest context es va produir també la que ha estat batejada com a **“massacre de la farina”**, quan almenys 118 persones van morir i més de 760 van resultar ferides després que les forces israelianes obrissin foc contra persones que buscaven aliments dels camions d'ajuda que es concentraven en una artèria de Ciutat de Gaza. Aquest incident, que va ser seguit d'altres fets similars tot i que amb un menor nivell de letalitat al març, al costat d'altres episodis com el **cruent assetjament i destrucció de l'hospital Al-Shifa** –que va culminar l'1 d'abril– va alentir renovades crítiques a Israel i crides a posar fi a la seva campanya contra la població de Gaza.

En aquest context, les expectatives es van centrar en la possibilitat que les negociacions indirectes entre les parts conduïssin a un alto el foc coincidint amb el Ramadà, que es va iniciar el 10 de març i culmina el 9 d'abril. La treva, però, no va arribar a concretar-se en aquest període. Malgrat això, cal destacar que a finals de març, i després de **quatre intents fallits**, el Consell de Seguretat de l'ONU va aprovar la **resolució 2728** cridant a un cessament el foc immediat, tot i que de caràcter temporal ja que al·ludeix a una treva durant el Ramadà. La resolució també demana l'alliberament de tots els ostatges retinguts per Hamàs – uns 134– i l'accés humanitari a Gaza. Aquesta resolució es va aprovar amb la notòria abstenció dels EUA, que havia vetat tres resolucions similars en el passat i que en va presentar una el 22 de març, vetada llavors per Rússia i la Xina. Netanyahu va criticar la decisió dels EUA i la va denunciar com un canvi en la seva política. Pocs dies després **l'ICJ va emetre una nova ordre amb mesures addicionals** –en resposta a una nova petició de Sud-àfrica a principis d'aquell mes– davant l'agreujament de les condicions de vida i la fam de la població palestina a Gaza. El tribunal va exigir a Israel mesures sense demora per, en cooperació amb l'ONU, prestar els serveis bàsics i l'ajuda humanitària urgent. El tribunal va especificar la necessitat que Israel permetés punts d'accés terrestre i els mantingués oberts el temps que fos necessari. No obstant això, no va ser fins a principis d'abril que **el bombardeig israelià a un comboi humanitari identificat com a tal de l'organització World Central Kitchen (WCK)** va motivar majors pressions de Washington a Israel. L'ofensiva, que Israel va atribuir a un “error” i que va resultar en la mort de set cooperants internacionals de diverses nacionalitats – Austràlia, Canadà, Polònia, Regne Unit, EUA i Palestina–, **va motivar nombroses condemnes internacionals i una crida d'EUA a un cessament el foc immediat a Gaza**. En conversa telefònica, Joe Biden va advertir Netanyahu que el suport dels EUA a Israel dependria de mesures concretes per protegir la població civil i el personal humanitari. En aquest context, es va anunciar l'obertura del pas d'Eretz i que els subministraments humanitaris per a Gaza podrien desembarcar al port d'Ashdod.

¿Ofensiva a Rafah? ¿Futur de Netanyahu?

Durant tot el trimestre Netanyahu va insistir que el pròxim objectiu d'Israel era una operació terrestre sobre Rafah, una campanya que considera clau en el seu objectiu

declarat d'“erradicar Hamàs” i que agreujaria encara més la ja catastròfica situació de la població gazatí. S'estima que més de la meitat de la població de la Franja –més d'1,4 milions de persones– es concentra en aquesta localitat fronterera amb Egipte després dels successius i massius desplaçaments que han forçat la població palestina a concentrar-se en àrees cada vegada més petites. En aquest context, l'anunci la primera setmana d'abril sobre la retirada de tropes terrestres israelianes del sud de la Franja va generar dubtes sobre el futur de l'ofensiva israeliana. Informacions preliminars apuntaven que el replegament era eminentment tàctic i que pretendria donar un període de descans a les forces israelianes després de quatre mesos d'intensa campanya militar. **L'ofensiva sobre Rafah, per tant, no estaria descartada**, segons alguns analistes. EUA ha confirmat que la reducció de tropes obeeix a motius tàctics, però ha assenyalat que **la pausa no indica necessàriament noves operacions militars**, com havia afirmat prèviament el portaveu israelià. **Washington no s'ha oposat obertament a l'ofensiva sobre Rafah, però l'ha condicionat a garanties de protecció a la població civil**. Mitjans de premsa israelians van descartar que la retirada de tropes del sud de Gaza respongués a pressions dels EUA sobre Netanyahu qui, de fet, va insistir que ja tenia una data per a l'ofensiva sobre Rafah.

L'anunci del replegament coincideix amb l'inici d'una nova ronda de negociacions indirectes al Caire entre delegacions de Hamàs i Israel amb la mediació d'Egipte, Qatar i els EUA. Segons va transcendir, a la delegació israeliana hi participen els caps del Mossad i Shin Bet amb un mandat ampliat i també s'esperava la participació del cap de la

CIA. Abans de l'inici d'aquestes converses, Hamàs va reiterar les condicions de la proposta que va fer a mitjans de març, que inclouen un cessament el foc permanent, la retirada de les forces israelianes de Gaza, el retorn de la població desplaçada i un intercanvi “seriós” dels refusats israelians per presoners palestins. Netanyahu, per la seva banda, va reiterar que les demandes de Hamàs li semblaven maximalistes. El primer ministre israelià, però, estava sotmès a majors pressions, a nivell internacional, però també internament. El 6 d'abril es va produir la major protesta contra el govern des de l'octubre, quan

més de 100.000 persones es van congrega a Tel Aviv per exigir un acord amb Hamàs per a l'alliberament dels refús i demandar eleccions anticipades, que Netanyahu perdria segons els pronòstics. Familiars dels refusats també van anar al Parlament per exigir un pacte. Mentrestant, diverses veus subratllen que el primer ministre obstaculitza un acord per tal d'aferrar-se al poder i evitar futurs judicis per corrupció. En complir-se sis mesos de l'ofensiva israeliana sobre Gaza destacaven que **el primer ministre continuava sense complir els seus objectius, que Israel estava més aïllat i en una situació de més inseguretat** davant l'escalada regional (vegeu

apartat sobre Israel – Hezbollah, Iran). Algunes veus –com l'analista israeliana d'ICG, Mairav Zonszein–, adverteixen que **posar el focus únicament a Netanyahu és un error** i que cal para atenció també a l'aproximació de la societat israeliana a la situació a Gaza. Alguns sondejos indiquen que la immensa majoria dels israelians (88%) recolza l'ofensiva militar i alguns fins i tot plantegen la necessitat d'un major ús de la força, mentre que la meitat dels enquestats s'oposa a l'entrada d'ajuda humanitària a la Franja mentre no s'alliberi tots els refús.

A principis d'abril el replegament de les tropes israelianes del sud de Gaza es considerava com una mesura tàctica, que no descarta que Netanyahu insisteixi en el futur en el seu pla d'invasió terrestre de Rafah

Font: Communication Coalition Diomaye President

SENEGAL

La victòria de l'oposició a les eleccions presidencials posa fi a la crisi política al país

Després de tres anys de tensions entre el Govern del Senegal, presidit per Macky Sall, i l'oposició, que van obrir una important crisi política, el país va celebrar el 24 de març els comicis presidencials que van donar com a guanyador el líder opositor, Bassirou Diomaye Faye. D'aquesta manera, el país sembla tancar un dels capítols més difícils i controvertits de la seva història política, obrint pas a un nou Executiu que afronta importants reptes polítics, econòmics i socials.

Origen de la crisi política

L'origen de la crisi política al país es remunta a l'any 2019, quan Ousmane Sonko, un jove provinent de la regió sud-coreana de Casamance, es va presentar a les eleccions liderant el partit Patriotes del Senegal pel Treball, l'Ètica i la Fraternitat (PASTEF per les seves sigles en francès). Destaca aleshores pel seu programa polític anticolonialista, on critica el control econòmic que exerceix França i promet més sobirania, eliminar el franc CFA i renegociar els acords miners i petrolífers. Sonko va quedar tercer en la contesa, però la seva figura va créixer a tot el país. Posteriorment, el febrer del 2021 Sonko va ser acusat de violació i detingut, provocant que els seus

seguidors prenguessin els carrers en considerar que es tractava d'un moviment per anul·lar la seva participació en la carrera presidencial. Un parell d'anys més tard, l'1 de juny de 2023 Sonko va ser condemnat a dos anys de presó per "corrompre la joventut", la qual cosa l'inhabilitava de facto per a les eleccions presidencials, sent absolt del càrrec de violació. La decisió va motivar noves mobilitzacions i protestes al país –principalment a Ziguinchor i Dakar– per part de partidaris de Sonko, que van denunciar que el veredictes tenia motivacions polítiques. El 2 de juny, el Govern va desplegar l'Exèrcit a Dakar i, dies després, va tancar l'accés a Internet. Les mobilitzacions van ser durament reprimides, comptabilitzant-se, segons dades del Govern, 16 manifestants morts, mentre que Amnistia Internacional va reportar 23 víctimes mortals, i el PASTEF va elevar a 30 el nombre de persones mortes. Altres desenes de persones van resultar ferides i unes altres 500 van ser detingudes a tot el país.

En aquest context de tensió, el 3 de juliol de 2023 el president Macky Sall va anunciar que no es presentaria a la reelecció, en el que hagués representat la seva tercera candidatura a la presidència. L'anunci va destensar provisionalment la crisi al país, ja que la no postulació del mandatari era una de les principals demandes de

l'oposició. No obstant, a finals de juliol, la Policia va arrestar Sonko –que fins al moment complia condemna domiciliària– sota l'acusació de planejar una insurrecció, mentre que el Govern va dissoldre el PASTEF. En resposta, Sonko va anunciar l'inici d'una vaga de fam. Al desembre, el tribunal de primera instància de Dakar va reincorporar Sonko al registre electoral, permetent-li poder presentar-se a les eleccions presidencials del 2024. No obstant això, el Govern va impugnar davant del Tribunal Suprem la decisió judicial.

Anatomia de la crisi electoral

Enmig de la crisi política, tres setmanes abans de la data de la celebració de les eleccions presidencials previstes per al 25 de febrer, en un discurs a la nació, Sall va anunciar que els comicis es posposarien per un període no especificat, sent la primera vegada en la història del país que es posposava una votació presidencial. Sall va justificar la decisió a causa de les acusacions contra el Consell Constitucional per la seva decisió sobre quins candidats complien els requisits per postular-se, en particular els candidats Ousmane Sonko i Karim Wade –el candidat que Sall pretenia com a successor–, que van ser exclosos. El 5 de febrer, **el Parlament del Senegal va aprovar retardar les eleccions presidencials fins al 15 de desembre** en un caòtic procés de votació que va tenir lloc després que els legisladors de l'oposició fossin expulsats per les forces de seguretat de la Cambra quan intentaven bloquejar el procés de votació. Així mateix, el Parlament va aprovar l'extensió del mandat de Sall, que havia de finalitzar el 2 d'abril, fins a la celebració de les noves eleccions. **La decisió va provocar fortes manifestacions de protesta en diversos punts del país.** El Govern va restringir l'accés a Internet. L'augment de les protestes i de la crisi política al país va generar que el bloc regional de l'Àfrica Occidental (CEDEAO) i altres països instessin Sall a revertir la decisió.

Posteriorment, el 15 de febrer, en una decisió històrica, **el Consell Constitucional del Senegal va anul·lar un decret presidencial** emès pel mandatari sortint per posposar les eleccions presidencials, dictaminant que l'article 103 de la Constitució prohibeix alterar el nombre o la durada del mandat presidencial. El Consell va determinar que el fet que el president Sall romangués en el poder després que finalitzés el seu mandat el 2 d'abril constituïria una violació de la Carta Magna. Així mateix, el Consell va reconèixer que si bé no seria possible organitzar les eleccions el 25 de febrer, com estava previst inicialment, va donar l'ordre d'organitzar les eleccions al més aviat possible. Sobre això, 15 dels 20 candidats que van ser aprovats per presentar-se a les eleccions presidencials, van demanar que la nova votació se celebrés com a molt tard el 2 d'abril, dia que finalitzaria oficialment el mandat de Sall. **El document va ser signat per alguns dels principals contendents**, inclòs el candidat opositor detingut Bassirou

Diomaye Faye i l'ex-batlle de Dakar Khalifa Sall, però no pel primer ministre Amadou Ba, candidat oficialista.

En resposta a la resolució del Consell, **Sall va instar a un diàleg nacional** per acordar una data per celebrar les eleccions, anunciant que si no s'aconsegueix, sol·licitaria al Consell que trobés el seu reemplaçament quan finalitzés el seu mandat el 2 d'abril. El diàleg nacional es va celebrar amb l'assistència de diversos líders civils, polítics i religiosos, però va ser boicotejat per gairebé tots els candidats presidencials. El mateix **va acordar celebrar la votació el 2 de juny**. La proposta va ser novament rebutjada pel Consell Constitucional, anunciant la convocatòria per als comicis primer per al 31 de març, i posteriorment per al 24 de març, per tal de no coincidir amb la Setmana Santa. D'aquesta manera, els candidats aprovats per presentar-se als comicis tindrien 17 dies per fer campanya, en lloc dels 21 previstos normalment pel codi electoral. El Consell també va dictaminar que no es podia revisar la llista de 19 candidats aprovats, entre els quals no va fitxar el líder opositor Sonko ni Wade. **Amb aquesta decisió es va posar fi a la crisi electoral al país.**

Paral·lelament, en un intent per reduir la crispació política, Sall **va proposar un projecte de llei d'amnistia general** per als manifestants polítics arrestats des del 2021 durant la crisi política que, segons alguns grups de drets humans, podrien ser més de mil persones. Entre ells, Sonko, empresonat des del juliol per "incitació a la insurrecció" i sense possibilitat de presentar-se a les eleccions presidencials, i el candidat presidencial suplent del seu partit, Bassirou Diomaye Faye, també a la presó, però autoritzat com a candidat presidencial. El projecte de llei d'amnistia va ser aprovat al Parlament senegalès per 94 vots contra 49. Els crítics van denunciar que **el projecte de llei obre la porta a la impunitat**, ja que s'hi inclouen les forces de seguretat, responsables de la mort d'unes 60 persones durant les protestes. El Govern de Sall, però, va sostenir que l'amnistia permetria al país sortir d'una crisi política de tres anys de durada. El Ministeri de Justícia va afirmar que correspondrà a un jutge decidir qui es beneficia de la llei. Una setmana després de l'aprovació de la norma, Ousmane Sonko i Bassirou Diomaye Faye, van ser alliberats de la presó de Camp Manuel, a Dakar, generant que milers de persones sortissin als carrers a celebrar-ho.

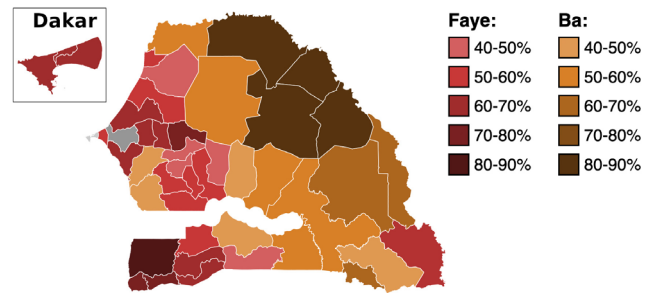
Celebració d'eleccions i canvi polític

Tal com havia determinat el Consell Constitucional, el 24 de març es van celebrar les eleccions presidencials al país. Bassirou Diomaye Faye, mà dreta de Sonko, es va presentar en representació del partit PASTEF. La jornada va ser pacífica i va comptar una alta participació. Més de

7 milions de persones estaven registrades per votar en un país d'aproximadament 17 milions d'habitants. Els resultats van donar la **victòria a Faye amb un 54,28% dels vots**, evitant així la celebració d'una segona ronda, i derrocant el seu principal rival, Amadou Ba, candidat de la coalició Benno Bokk Yakaar (BBY) que comptava amb el recolzament del president sortint Sall, qui va obtenir el 35,47% dels vots emesos. Cap de la resta dels candidats en van obtenir més del 3%, reflectint la polarització en el vot. Ba i Sall van admetre la derrota, van felicitar Faye i el van nomenar guanyador. Aquesta és la quarta transferència democràtica de poder al Senegal des que es va independitzar de França fa més de sis dècades.

Gràfic 2. Resultats eleccions per departament

Font: Wikipedia

En tan sols 11 dies Faye va passar d'estar a la presó a guanyar les eleccions i ser nomenat el president més jove de la història del Senegal amb 44 anys. Després de prendre possessió com a president, en la seva primera acció en el càrrec, **va nomenar el 2 d'abril Ousmane Sonko com a primer ministre**, qui va anunciar que presentaria a Faye una llista de nomenaments ministerials per a la seva aprovació.

El nou Govern s'enfronta a importants reptes, marcats per la crisi política i econòmica, amb una elevada taxa d'atur i un enorme increment migratori. Faye va prometre **lluitar contra la corrupció i reformar l'economia**, així com millorar el control del Senegal sobre els seus recursos naturals mitjançant la

En tan sols 11 dies el candidat opositor Bassirou Diomaye Faye va passar d'estar a la presó a guanyar les eleccions i ser nomenat el president més jove de la història del Senegal

promoció d'empreses nacionals, renegociar els contractes de petroli i gas i introduir una nova moneda. En política exterior, va anunciar la reforma de la CEDEAO, després de les diferents crisis obertes entre l'organisme amb múltiples països de la regió: Guinea, Malí, Burkina Faso, Níger (vegeu l'apartat sobre Sahel Occidental). No obstant això, analistes senegalesos sostenen que la falta d'una majoria al Parlament del Senegal i les condicions financeres imposades per l'FMI podrien impedir el desenvolupament del seu programa. De fet, Faye ja va fer marxa enrere en la seva promesa de crear una moneda nacional i va anunciar que primer buscarà reformar la moneda regional CFA, compartida entre 14 nacions de l'Àfrica occidental i central.

Font: UNICEF/UNI519095/Joseph.

HAITÍ

L'onada d'atacs coordinats entre les principals bandes armades del país aguditza la crisi política i humanitària i provoca la dimissió del primer ministre

A finals de febrer, una aliança entre les dues principals coalicions de grups armats del país (la G-9 i Família i Aliats i el seu fins recentment principal rival Gpèp) va iniciar una onada de violència massiva, saquejos i atacs a casernes de policia, edificis governamentals, comerços, instal·lacions del port, hospitals, escoles, presons (el 5 de març, van ser alliberats a la força més de 4.000 reclusos de dues de les principals presons del país) o fins i tot el palau presidencial, tot i que aquest va poder ser repel·lit per la Policia. L'onada d'atacs es va produir coincidint amb un viatge del primer ministre Ariel Henry a Kenya per concretar el desplegament de la Missió Multinacional de Suport a la Seguretat (MSS, per les seves sigles en anglès) autoritzada pel Consell de Seguretat de Nations Unides l'octubre del 2023, i que en principi hauria d'estar liderada per Kenya. En absència del primer ministre, el líder de l'esmentada aliança G-9, Jimmy Chérizier (àlies 'Barbecue'), va declarar que si Ariel Henry no dimitia, el país patiria un genocidi i que si la comunitat internacional seguia donant suport al seu govern, Haití s'enfrontaria a una guerra civil. Tot i declarar l'estat d'emergència i decretar tocs de queda nocturns, les forces de seguretat no van poder revertir la situació i les bandes armades van prendre el

control del principal aeroport d'Haití i van negar l'entrada de Henry al país al seu retorn de Kenya, per la qual cosa aquest es va veure obligat a aterrar i romandre a Puerto Rico. Un informe de l'Oficina de l'Alt Comissionat per als Drets Humans publicat a finals de març va assenyalar que **1.554 persones havien mort i unes altres 826 havien resultat ferides entre l'1 de gener i el 22 de març** com a conseqüència de la violència exercida per les nombroses bandes armades que operen a Haití, unes xifres sense precedents en la història del país i que superen àmpliament les del mateix període de l'any anterior. A més, Nacions Unides va advertir sobre el creixent impacte que està tenint l'acció de grups o brigades civils d'autodefensa al marge de la llei i de les forces de seguretat de l'Estat, provocant la mort de 528 persones el 2023 i 59 en els tres primers mesos de l'any.

Entre l'1 de gener i el 22 de març més de 1.500 persones havien mort a causa de la violència exercida per les nombroses bandes que operen a Haití

Davant d'aquesta situació i la constatació d'haver perdut el suport de les principals forces polítiques a Haití i també el recolzament de la comunitat internacional, **l'11 de març Ariel Henry va presentar la seva dimissió**. El mateix dia, després d'una reunió d'emergència a Jamaica, CARICOM va anunciar la conformació d'un govern de transició compost per un consell presidencial

de nou membres (dos dels quals representants de la societat civil, sense dret a vot) les principals funcions del qual seran el nomenament d'un nou primer ministre i la creació de les condicions adequades per a la celebració de noves eleccions i també per al desplegament de la MSS. A finals de març el consell presidencial va fer el seu primer comunicat públic assenyalant que està ultimant un document sobre la seva organització i mode de funcionament, inclòs un acord polític transparent entre els sectors involucrats en el procés, anunciant que un cop prengui possessió de càrrec oficialment, implementarà un pla d'acció destinat a restaurar l'ordre públic i democràtic i a celebrar eleccions lliures.

Per la seva banda, a mitjans de març, el Govern de Kenya va anunciar que paralitzava temporalment els preparatius per al desplegament d'uns 1.000 efectius en el si de la MSS per considerar que les condicions polítiques a Haití han canviat significativament des que va assumir el compromís de liderar aquesta missió, i també per entendre que una missió de tal envergadura no pot tenir un mandat clar ni ser efectiu en el compliment del mateix mentre no hi hagi un govern funcional a Haití. En aquesta línia, **Nacions Unides va assenyalar que actualment hi ha només entre 600 i 700 policies treballant a Port Príncipe**, amb només 9.000 policies actius a tot el país, menys de la meitat de les ràtios recomanades per Nacions Unides, de manera que les forces de seguretat de l'Estat es trobaven

Després de constatar la falta de suport de les principals forces polítiques d'Haití i de la comunitat internacional, el president Ariel Henry va presentar la seva dimissió l'11 de març

clarament superades per les bandes armades en nombre d'efectius i armament.

Quant a la crisi humanitària provocada per la situació de violència, Nacions Unides va assenyalar unes 17.000 persones van perdre la seva llar durant la recent onada d'atacs i que només entre el 8 i el 27 de març més de 53.000 persones van haver d'abandonar Port Príncipe, el 60% de les quals dirigint-se cap al sud del país, en una regió on ja hi havia més de 116.000 persones que prèviament havien abandonat la capital i que havia estat durament afectada per un terratrèmol el 2021. A mitjans de març, UNFPA va assenyalar que abans de l'últim episodi de violència protagonitzat per bandes armades des de finals de febrer, ja hi havia al país unes 362.000 persones desplaçades internament a tot el territori, i que el fet que els grups armats controlessin les principals carreteres del país i accessos a la capital, interrompent les rutes de subministrament d'aliments, estava provocant una ràpida escalada en els nivells de malnutrició de la població. En aquesta línia, un informe publicat al març per la Classificació Integrada de Fases de Seguretat Alimentària (IPC), gairebé cinc milions de persones pateixen alts nivells d'inseguretat alimentària aguda, en bona mesura com a conseqüència dels alts nivells de violència al país. Per la seva banda, OCHA va assenyalar que aproximadament 5,5 milions de persones (la meitat de la població del país) requerien assistència humanitària.

ÀFRICA

TXAD: La mort de l'opositor i cosí del president, Yaya Dillo, evidencia tensions a l'elit en el poder de cara a les eleccions presidencials

ETIÒPIA: Increment de les hostilitats a Amhara i a Oromiya i tensions com a conseqüència de la lenta implementació de l'acord de pau entre el Govern i Tigré

GHANA, UGANDA I GÀMBIA: Retrocessos en els drets de les dones i les nenes i el col·lectiu LGTBIQ+

MALÍ: La Junta Militar dona per tancat l'Acord d'Algèria de 2015 i anuncia un nou diàleg nacional per a la pau i la reconciliació

RDC: S'agreuja la situació en els diferents focus de violència al país en paral·lel a l'obertura d'una finestra de diàleg amb Rwanda

SAHEL OCCIDENTAL: Níger, Burkina Faso i Malí anuncien la seva retirada immediata de la CEDEAO

SUDAN: L'ONU adverteix que la guerra al Sudan corre el risc de desencadenar la major crisi de fam del món

SUDAN DEL SUD: Kenya assumirà la mediació en les converses de pau al Sudan del Sud

TXAD

La mort de l'opositor i cosí del president, Yaya Dillo, evidencia tensions a l'elit en el poder de cara a les eleccions presidencials

El 28 de febrer es va produir la mort de Yaya Dillo, cosí del president de transició Mahamat Déby i líder de l'opositor Partit Socialista sense Fronteres (PSF), com a conseqüència d'un tiroteig per part de les forces de seguretat a la seu del partit a la capital, N'Djamena. La mort del candidat va provocar especulacions sobre les circumstàncies del seu decés i divisions dins de l'elit governant. La mort de Dillo es va produir un dia després de l'anunci de l'avançament de les eleccions presidencials per al 6 de maig, en lloc d'octubre com estava previst, amb una segona volta el 22 de juny. L'1 de març el Govern va insistir que Dillo va ser assassinat mentre es resistia a un arrest legal, però el mateix dia l'oposició va qualificar el cas com una execució. Segons fonts locals, l'1 de març les autoritats van demolir la seu del PSF, eliminant potencialment proves, i tot i que el primer ministre Succès Masra el 4 de març va prometre una investigació internacional independent, les informacions seguien sent confuses.

A principis de febrer, el general Saleh Déby -oncle del mandatari de transició i germà del difunt president Idriss Déby-, havia abandonat el partit governant, Moviment Patriòtic de Salvació (MPS), per unir-se al PSF, dirigit per Yaya Dillo. La deserció, juntament amb les expressions de dissidència d'altres membres del clan zaghawa (el grup ètnic del difunt expresident Idriss Déby, pare de Mahamat Déby), van augmentar les tensions dins de l'elit governant. Segons els informes, el 27 de febrer els serveis d'intel·ligència van arrestar i van ferir un alt càrrec del PSF, Ahmed Torabi, acusant-lo d'intent d'assassinat contra el president del Tribunal Suprem. Els familiars de la víctima durant la nit del 27 al 28 de febrer suposadament van intentar assaltar l'Agència Nacional de Seguretat de l'Estat a N'Djamena. Després que intervinguessin les forces de seguretat, el Govern va dir que la situació estava "sota control" i va confirmar diverses morts, segons van assenyalar diverses fonts. El 28 de febrer, les forces

de seguretat van envoltar la seu del PSF a la capital, desencadenant un intens tiroteig; les autoritats van dir més tard que Yaya Dillo i altres dotze persones haurien mort en l'intercanvi de trets, mentre que el general Saleh Déby havia sigut arrestat.

Com a conseqüència d'aquest anunci d'avanç electoral i de la mort del líder opositor Yaya Dillo, l'oposició ha accelerat els seus intents de proposar un candidat que pugui competir contra Mahamat Déby. El 24 de març el [Tribunal Constitucional va aprovar 10 candidats i en va excloure 10](#), entre els quals dos importants opositors, Nassour Ibrahim Neguy Coursami i Rakhis Ahmat Saleh, per suposades irregularitats en les seves candidatures. L'actual president de la transició, Mahamat Déby, tal com estava previst, es presentarà a les eleccions, i també el seu actual primer ministre i antic líder opositor, Succès Masra.

ETIÒPIA

Increment de les hostilitats a Amhara i a Oromiya i tensions com a conseqüència de la lenta implementació de l'acord de pau entre el Govern i Tigré

En la primera part de l'any es van incrementar les hostilitats a la regió d'Amhara. L'anunci l'abril del 2023 per part del Govern Federal de desarmar i dissoldre les forces especials a tot el país i a les forces especials amhara i les milícies amhara Fano va desencadenar una escalada dels enfrontaments entre aquestes i els cossos de seguretat federals. La violència es va agreujar a l'agost i va continuar augmentant durant l'última part de l'any i sobretot durant el primer trimestre del 2024, quan les hostilitats van assolir les principals ciutats de la regió. Les milícies Fano van atacar entre el 29 de febrer i l'1 de març la capital regional, Bahir Dar, duent a terme bombardejos amb armament pesant i causant diverses víctimes mortals. Segons va assenyalar International Crisis Group (ICG), Fano va confirmar el segrest de 270

joves de la Regió de les Comunitats i els Pobles del Sud d'Etiòpia suposadament vinculats amb les forces governamentals. Des de finals de febrer s'ha informat d'enfrontaments a les zones de Gojjam Oest i Nord, Shewa Nord i Wollo Nord, amb talls i bloquejos de carreteres, i els enfrontaments s'han estès a les localitats de Gondar, Merawi, Dega Damot, Shewa Robit, Antsokiyana Gemza i Lalibela. D'altra banda, els combats entre els cossos de seguretat i el grup armat OLA a Oromiya van continuar i, en paral·lel, també es van intensificar els enfrontaments entre milícies amhara i milícies oromo, en concret entre el 9 i el 21 de març a la Zona Especial Oromo de la regió d'Amhara i a la Zona Shewa Nord, on van morir desenes de persones, tal com van assenyalar l'ICG i ACLED.

Finalment, van sorgir tensions com a conseqüència de la lenta implementació de l'acord de pau entre el Govern i els líders de Tigré. Durant l'any 2023 el Govern Federal i el moviment politicomilitar de la regió van continuar posant en pràctica les disposicions de l'acord de pau de novembre de 2022, malgrat la fragilitat de la situació, de les vulneracions dels drets humans i la fúria que seguia afectant la regió. En aquest sentit, el Govern Federal i el lideratge polític de Tigré van expressar el seu compromís amb l'acord de pau de Pretòria en el marc de la Primera Revisió Estratègica celebrada sota els auspicis de la UA a Addis Abeba l'11 de març. En la reunió van participar representants del Govern Federal, de l'Administració Interina del Tigré (TPLF), i observadors de l'ONU, la UE, la IGAD, els EUA i del Banc de Desenvolupament Africà, i va ser facilitada pel Panell d'Alt Nivell de la UA per al Procés de Pau Etíop. El president de la Comissió de la UA, Moussa Faki Mahamat, va assenyalar que malgrat els importants avenços realitzats fins al moment, existeixen temes importants que requereixen atenció urgent, com és el procés de diàleg polític, la justícia transicional i el Desarmament, Desmobilització i Reintegració (DDR). A més, també va assenyalar la necessitat de consolidar els passos assolits. No obstant això, el TPLF va manifestar la seva preocupació sobre la creixent desconfiança entre les parts a causa de la lentitud de la implementació del procés de pau, principalment pel que fa als territoris en disputa i a la retirada de les tropes d'Amhara i d'Eritrea de la regió. A més, l'administració provisional de la regió de Tigré va acusar la regió d'Amhara d'incorporar territori de Tigré (en referència als territoris en disputa entre ambdues administracions) en el currículum educatiu i mapes.

GHANA, UGANDA I GÀMBIA

Retrocessos en els drets de les dones i les nenes i el col·lectiu LGTBIQ+

El Parlament de Ghana va aprovar per unanimitat el 28 de febrer una legislació que intensifica la repressió dels drets de les persones LGTBIQ+ i dels qui promouen identitats sexuals o de gènere no convencionals al país. El Projecte de Llei per a la Promoció dels Drets Sexuals Adequats

i els Valors Familiars va ser presentat l'agost del 2021 per un diputat de l'opositor Congrés Nacional Democràtic (NDC). La legislació vigent ja castigava les relacions sexuals entre persones del mateix sexe amb tres anys de presó, i el nou projecte de Llei inclou una pena de presó de fins a cinc anys per la "promoció, patrocini o suport intencional d'activitats LGBTQ+". Després de la seva votació al Parlament, el projecte de Llei es va presentar al president Nana Akufo-Addo, qui en els seus primers comentaris sobre l'aprovació de la Llei va afirmar que Ghana no retrocedirà en el seu historial de drets humans i va afegir que la norma havia estat impugnada davant del Tribunal Suprem. L'oficina del president va informar que esperaria el resultat de les impugnacions legals abans que la Llei arribi a Akufo-Addo per a la seva ratificació. La seva promulgació també podria descarrillar l'ajuda internacional per al país de 3.800 milions de dòlars en finançament del Banc Mundial, així com el paquet de préstecs de l'FMI de 3.000 milions de dòlars, segons va afirmar el Ministeri de Finances. El president del Parlament, Alban Bagbin, va notificar als legisladors que la negativa de la presidència a rebre el projecte de Llei era inconstitucional i que el Parlament al seu torn bloquejarà, fins que el president no ratifiqui la Llei, els procediments d'aprovació d'uns 21 candidats per a llocs ministerials i viceministerials.

A Uganda, la Llei que refermava la penalització de les relacions sexuals entre persones del mateix sexe aprovada pel Parlament el 21 de març de 2023 i ratificada mesos després pel president Yoweri Museveni, va tornar a ser ratificada pel Tribunal Constitucional a principis d'abril de 2024, negant-se l'alt tribunal a revocar-la. Activistes ugandeses havien impugnat la Llei davant els tribunals, perquè la norma permet la pena de mort per "homosexualitat agreujada". La Llei defineix l'"homosexualitat agreujada" com a casos de relacions homosexuals amb un menor o altres categories de persones vulnerables, o quan la persona implicada està infectada amb el VIH. L'aprovació de la Llei havia provocat una àmplia condemna a nivell internacional. El president dels EUA, Joe Biden, va condemnar la mesura com una "tràgica violació" dels drets humans, anunciant restriccions de visat a persones que "soscaven el procés democràtic" a Uganda i va excloure el país de la iniciativa comercial africana per violacions dels drets humans. El Banc Mundial va connectar nous préstecs a Uganda a l'agost, provocant que el la moneda local, el shilling ugandès, caigués al seu nivell més baix davant el dòlar estatunidenc en gairebé vuit anys. Des de l'aprovació de la Llei, segons ha documentat l'ONG ugandesa Human Rights Awareness and Promotion Forum (HRAPF) s'havien produït 55 detencions, tres penes de mort remeses al director de la Fiscalia, vuit exàmens anals forçats, 254 desallotjaments de persones acusades de ser LGBTI o estar relacionades amb persones LGBTI i uns altres 202 casos de violència real o amenaça de violència. D'altra banda, el 18 de març, el Parlament de Gàmbia va aprovar en primera fase un projecte de Llei per derogar la prohibició de la mutilació genital femenina (MGF). Aquesta mesura havia estat decretada el 2015 pel llavors

president Yahya Jammeh, qui va introduir elevades multes i penes de presó per als autors de MGF. Després de debatre el projecte de llei, els legisladors van votar per 42 a quatre per enviar-lo a un comitè parlamentari per a la seva revisió. El comitè pot fer esmenes al projecte de llei i s'espera que l'envii de nou a l'Assemblea Nacional per a la seva votació, un procediment de rutina que sol durar almenys tres mesos. **Si s'aprova el projecte de llei, Gàmbia es convertiria en el primer país a revertir la prohibició de la mutilació genital femenina.** Múltiples organitzacions nacionals i internacionals de drets humans han qüestionat el retrocés que significaria la llei. **Amnistia Internacional, UNICEF o UNFPA** van denunciar que la mutilació genital femenina atempta contra el dret de les nenes i les dones a la salut i la integritat corporal i que la seva legalització representaria una violació de la Convenció sobre l'Eliminació de Totes les Formes de Discriminació contra la Dona (CEDAW), la Convenció sobre els Drets de l'Infant i la Carta Africana sobre els Drets i el Benestar de l'Infant, totes les quals Gàmbia ha ratificat. També van denunciar que la seva aprovació violaria el principi d'"igual dignitat de la persona" garantit a la Constitució de Gàmbia.

MALÍ

La Junta Militar dona per tancat l'Acord d'Algèria de 2015 i anuncia un nou diàleg nacional per a la pau i la reconciliació

Després del reinici dels enfrontaments armats l'agost del 2023 entre les Forces Armades –recolzades pels paramilitars del Grup Wagner–, amb els grups armats àrab-tuareg signataris de l'Acord per a la Pau i la Reconciliació a Malí del 2015, conegut com l'Acord d'Algèria, la situació de seguretat al nord de Malí s'ha deteriorat significativament. La presa de la ciutat de Kidal el novembre del 2023 per part de les Forces Armades –que des de l'any 2012 havia significat el bastió dels grups rebels– va marcar l'inici d'un nou conflicte al país. El reinici de les hostilitats va provocar que, el 25 de gener, la Junta Militar **declarés oficialment** la "inaplicabilitat absoluta" i la finalització immediata de l'Acord d'Algèria. Paral·lelament, va acusar Algèria, que ha fungit com a mediador, d'interferir en els seus assumptes interns. Un dia després, la Junta Militar va emetre un decret per establir un comitè per **organitzar noves converses de pau i reconciliació** a nivell nacional, sense determinar un calendari ni quins actors participarien en el diàleg. Aquest decret es vincula amb l'anunci realitzat a principis del 2023 pel coronel Assimi Goïta, líder de la Junta, en el qual va declarar l'establiment d'un diàleg directe entre malienses per "prioritzar la propietat nacional del procés de pau". Sobre això, Mohamed Elmaouloud Ramadane, portaveu de la coalició rebel Marc Estratègic Permanent (CSP per les seves sigles en francès), que aglutina els grups signataris de l'Acord de Pau del 2015, va denunciar que la nova iniciativa era un "esdeveniment preparat" entre grups que ja estan alineats amb el Govern. Ramadane

també va reconèixer la finalització de l'acord de pau del 2015 i va demanar als seus membres actualitzar els seus objectius a la llum de la nova situació.

REPÚBLICA DEMOCRÀTICA DEL CONGO

S'agreuja la situació en els diferents focus de violència al país en paral·lel a l'obertura d'una finestra de diàleg amb Rwanda

Quan es compleixen 30 anys del genocidi de Rwanda de 1994, uns fets que han marcat la història africana i mundial i que s'han convertit en un dels fracassos més importants de la comunitat internacional pel que fa a la seva responsabilitat de cara a garantir la pau i la seguretat internacionals, persisteix el deteriorament de la situació entre RDC i Rwanda com a conseqüència dels xocs esporàdics entre els cossos de seguretat de tots dos països a la zona fronterera. En l'empitjorament de les relacions també influeixen les acusacions cap a Rwanda –evidenciades per **Nacions Unides**– de recolzar militarment i logísticament l'ofensiva del grup armat Moviment 23 de Març (M23) a Kivu Nord, iniciada a finals del 2021 i que **entre el febrer del 2022 i el gener del 2024 ha provocat el desplaçament forçat de 2 milions de persones.** Només el mes de febrer es van desplaçar unes altres **250.000 persones, segons l'ONU**, i els principals enfrontaments a finals de març tenien lloc al voltant de Sake, la principal localitat i barrera en el camí del M23 cap a Goma, la capital de la província de Kivu Nord. No obstant això, cal destacar que a principis de març el president ruandès, **Paul Kagame, va confirmar la seva disposició a implicar-se en converses de pau amb el seu homòleg congolès, Félix Tshisekedi,** amb l'objectiu de fer front a la crisi que pateix l'est de RDC. Aquest anunci es produeix després dels esforços mediadors liderats pel Govern d'Angola, encapçalats pel president João Lourenço en el seu càrrec com a mediador de la UA en la crisi de RDC, en el conegut com a procés de Luanda. L'acord es va assolir després d'una reunió a Luanda entre el president d'Angola i el seu homòleg ruandès, segons va informar el ministre d'Exteriors d'Angola, Tete Antonio, que va destacar que es produiria la trobada amb Tshisekedi en el moment que determinés el mediador oficial. Angola ha estat treballant activament amb delegacions ministerials de tots dos països per aconseguir aquest pas. No obstant això, abans de l'acord, Tshisekedi havia exigint la retirada de les tropes ruandeses de territori congolès com a precondition per celebrar la reunió, condició que va ser vehement rebutjada per Rwanda, ja que aquesta nega qualsevol participació en el conflicte.

Noobstantaixò, a aquestagreusituació es va sumar la contesa electoral celebrada el passat 20 de desembre, marcada per un clima de violència política i d'instrumentalització de la retòrica bel·licista contra Rwanda. **Les eleccions es van veure plagades d'irregularitats** i van ser **qualificades de "catàstrofe electoral"** per la principal organització local

que va supervisar les eleccions, la Conferència Episcopal congolesta. El 20 de gener era reelegit president Félix Tshisekedi, qui a l'abril ha nomenat una **primera ministra, Judith Suminwa Tuluka**, en el que ha pretès defensar com un canvi en la política en favor de la igualtat de gènere al país.

Aquesta escalada de la violència a Kivu Nord i Sud del M23 i de la resta de milícies locals i amb agendes a Burundi i Rwanda, s'afegeix a la persistència de les accions d'altres insurgències locals i regionals a l'est del país – principalment, les Forces Democràtiques Aliades (ADF), que reivindiquen una agenda pròxima al yihadisme– i a l'oest, al territori de Kwamouth, a la província de Mai-Ndombe, conflicte intercomunitari per la propietat i usos de la terra que es va intensificar el 2023 i es va estendre a les províncies veïnes de Kwango, Kwilu, Kinshasa i Kongo Central. La major part de la violència roman concentrada a la zona occidental de les províncies de Kwilu i de Mai-Ndombe, a prop del territori Kwamouth. **Els cossos de seguretat congolesos van tancar la principal artèria que comunica la ciutat de Bandundu (capital de Kwilu) amb Kinshasa al gener** a causa de la inseguretat creixent i a l'increment de saquejos per part de les milícies.

SAHEL OCCIDENTAL

Níger, Burkina Faso i Malí anuncien la seva retirada immediata de la CEDEAO

Malí, Níger i Burkina Faso, dirigits tots per juntes militars que han arribat al poder a través de cops d'Estat entre el 2022 i el 2023, van emetre el 28 de gener una **declaració conjunta** acusant la Comunitat Econòmica dels Estats d'Àfrica Occidental (CEDEAO) de doblegar-se davant “potències estrangeres” i d'aplicar-los “sancions il·legals, il·lícites, inhumanes i irresponsables”. En el comunicat també van anunciar la seva sortida immediata de l'organisme regional, tot i que el seu protocol requereix fins a un any per al procés de retirada. La CEDEAO, en la reunió extraordinària del seu Consell de Mediació i Seguretat celebrada a Abuja el 8 de febrer, **va respondre a la retirada anunciada dels tres països membres**, afirmant que aquests han de complir els requisits del tractat de retirada abans que s'aprovi la seva sortida. El 24 de febrer, els líders de la CEDEAO reunits a Abuja en una cimera d'emergència van anunciar que **aixecarien les sancions contra Níger, Malí i Guinea**, tot i que no van fer menció de les sancions imposades a Burkina Faso. Mitjans locals van afirmar que la flexibilització de les sancions imposades després dels cops militars als tres països entre el 2020 i el 2023 pretenia ser un gest d'apaivagament per animar els països a reconsiderar la seva retirada del bloc regional. Posteriorment, Níger, Malí i Burkina Faso, que el setembre del 2023 havien format l'Aliança d'Estats del Sahel (AES), **van anunciar el 6 de març la creació d'una força militar conjunta per combatre l'escalada de violència a la regió del Sahel**. Aquesta mesura es produeix després de

la retirada dels tres països de la Força Conjunta del G5 per al Sahel.

D'altra banda, les tensions entre les juntes militars i els exsocs occidentals es van mantenir. La Junta Militar de Níger, que havia sol·licitat al desembre la fi de la missió EUCAP Sahel de la UE, creada el 2012 per millorar la seguretat interna, va deportar 15 soldats francesos i altres ciutadans europeus, cosa que va provocar un **augment de les tensions diplomàtiques amb la UE**. També les autoritats nigerines van prohibir l'entrada als viatgers de nacionalitat francesa al seu territori. L'augment d'aquestes tensions entre la UE i els exsocs del Sahel, va provocar que la **UE no renovés la missió d'entrenament militar que a Malí (EUTM Malí)** que conclourà definitivament el pròxim 18 de maig. Níger també va anunciar la ruptura de l'acord de seguretat que mantenia amb els EUA des del 2012. L'anunci es va produir després d'una visita a la capital, Niamey, de la sotssecretària d'Estat estatunidenc Molly Phee, màxima funcionària del Departament d'Estat per a Assumptes Africans, i el general Michael E. Langley, qui dirigeix les operacions militars estatunidenques a l'Àfrica. Phee va dir que havia emfatitzat la importància d'una ràpida transició democràtica per al Govern de Níger, dient que l'assistència dels EUA romandria suspesa fins que Níger establís un cronograma per restaurar la democràcia, una cosa que el país no ha fet.

Finalment, les forces de seguretat de Burkina Faso i Malí van seguir rebent acusacions de cometre violacions als drets humans en les seves operacions antiterroristes. **Human Rights Watch va reportar** que soldats de Malí van arrestar i van disparar desenes de persones, mentre que un **informe d'AP** va documentar l'assassinat de desenes de civils a mans de les forces de seguretat de Burkina Faso a la comunitat de Zaongo al novembre.

SUDAN

L'ONU adverteix que la guerra al Sudan corre el risc de desencadenar la major crisi de fam del món

Durant el mes de gener, alts càrrecs de l'Exèrcit del Sudan (FAS) i les Forces paramilitars de Suport Ràpid (RSF) es van reunir tres vegades a Bahrein sota la facilitació d'Egipte i Emirats Àrabs Units. Aquest esdeveniment va significar el **primer contacte d'aquest nivell** entre les parts en nou mesos de conflicte, ja que les converses celebrades l'any passat a la ciutat de Jeddah van tenir un nivell inferior de representació de les parts. Posteriorment Martin Griffiths, secretari general adjunt de l'ONU, va informar d'un acord entre les parts per discutir la implementació del lliurament d'ajuda humanitària en virtut de l'Acord de Jeddah, convidant a celebrar una següent ronda de converses a Suïssa. No obstant això, el Govern sudanès va reiterar el seu compromís de negociar únicament a través del **format que es desenvolupa a Jeddah** sota mediació de l'Àrabia Saudita i els EUA. A finals de març, Tom Perriello,

recentment nomenat enviat especial dels EUA al Sudan, va informar com a data de **represa de les converses de pau a Jeddah el pròxim 18 d'abril**. Perriello va declarar que la intenció és que les converses siguin inclusives, involucrant la Unió Africana, el bloc d'Àfrica Oriental IGAD, Egipte i els Emirats Àrabs Units, en un intent per cohesionar els diferents esforços mediadors que es desenvolupen de forma paral·lela que va iniciar el conflicte armat l'abril del 2023. La prioritat de les converses rau a assegurar un acord de pau que posi fi immediatament a la violència, garanteixi el ple accés humanitari a tots els ciutadans i faciliti el retorn del país a un govern civil.

Paral·lelament a l'impuls de les converses de pau, la guerra prossegueix ocasionant un important impacte en la població sudanesa, ampliant la crisi humanitària i de drets humans al país. Sobre això, un **informe del grup d'experts de l'ONU al Sudan** va denunciar que les RSF i les seves milícies aliades han dut a terme assassinats ètnics i violacions generalitzades en la seva ofensiva sobre Darfur occidental, cosa que podria constituir crims de guerra i crims contra la humanitat. També Volker Turk, Alt Comissionat de les Nacions Unides per als Drets Humans, va denunciar la denegació deliberada i sistemàtica d'accés segur a les agències humanitàries al país, fet que **podria equivaler a un crim de guerra**. D'altra banda, el Programa Mundial d'Aliments (PMA) va advertir al març que 18 milions de persones s'enfronten a una greu inseguretat alimentària i el 10% de la població, **prop de cinc milions de persones, estan a la vora de la catàstrofe**. Només a Darfur, milions de persones es troben en risc de morir de fam després de la decisió del Govern sudanès de prohibir l'entrega d'ajuda humanitària a través de Txad. El PMA va denunciar que la guerra al Sudan corre el risc de desencadenar **la major crisi de fam del món**.

SUDAN DEL SUD

Kenya assumirà la mediació en les converses de pau al Sudan del Sud

A finals de desembre de 2023, el president del Sudan del Sud, Salva Kiir, **va sol·licitar al Govern de Kenya**

que assumís el paper de mediació en les converses de pau entre el seu Govern i els grups armats no signataris de l'acord de pau de 2018 organitzats a l'Aliança de Moviments d'Oposició del Sudan del Sud (SSOMA), que fins ara s'estaven desenvolupant a Roma sota la mediació de la Comunitat de Sant'Egidio. La sol·licitud es va deure a la falta d'avenços després de quatre anys de negociacions a Roma. Al gener, Sudan del Sud va enviar a Kenya als enviats especials, el general Akol Koor Kuc i el general Simon Makuac Yen, que es van reunir amb el president William Ruto. Posteriorment, Ruto es va reunir amb representants de la Comunitat de Sant'Egidio a Roma, en el marc de la Cimera Itàlia-Àfrica celebrada a Roma. Ruto va acceptar fer-se càrrec de la mediació i transferir el procés a Nairobi –qui ja fon com a garant de l'Acord de Pau Revitalitzat al Sudan del Sud del 2018– anunciant que treballaria estretament amb els antics mediadors. No obstant, els dubtes que planteja la decisió per part d'alguns grups armats que conformen SSOMA, titllant-la d'unilateral per part del Govern sud-sudanès, amenacen el reinici de les converses. **Aquests grups han exigut que tornin primer a Roma per decidir si totes les parts confien en la mediació del president keniatà**. Pagan Amum, líder del Real-SPLM, es va mostrar escèptic amb la decisió i va assenyalar que la raó per la qual les converses es van traslladar a Nairobi va ser perquè SSOMA havia insistit a abordar les causes del conflicte, un tema amb el qual Juba se sent incòmode.

SSOMA és una coalició de grups armats al Sudan del Sud conformada pel National Democratic Movement Patriotic Front (NDM-PF) dirigit per Emmanuel Ajawin, el National Salvation Front (NAS) de Thomas Cirillo, el South Sudan United Front (SSUF) encapçalat per Paul Malong i el Real-SPLM dirigit per Pagan Amum. Tots aquests grups es van negar a signar l'acord de pau revitalitzat del 2018 sota el paraigua de la SPLA-IO dirigit per Riek Machar. Des de l'inici de les converses de pau de Roma l'any 2020, aquestes s'han prolongat durant quatre anys sense gaire èxit a causa, entre altres factors, una sèrie de divisions dins dels moviments opositors.

AMÈRICA

COLÒMBIA: Les diferents negociacions de pau pateixen importants crisis malgrat els avenços i s'obre un nou escenari de diàleg amb la Segona Marquetalia

EL SALVADOR: L'aclaparadora victòria del president Bukele en les eleccions presidencials, legislatives i locals provoca una concentració de poder sense precedents i acreix temors sobre una deriva autoritària del país

COLÒMBIA

Les diferents negociacions de pau travessen importants crisis tot i els avenços i s'obre un nou escenari de diàleg amb la Segona Marquetalia

Les diferents negociacions de pau obertes a Colòmbia van continuar avançant i es van assolir alguns acords rellevants, tot i que el Govern va enfrontar diferents obstacles que van posar en risc la continuïtat dels diàlegs. **El Govern de Colòmbia i l'ELN van acordar el 5 de febrer prorrogar per 180 dies l'acord d'alto el foc** que havien pactat inicialment per sis mesos i que estava vigent des d'agost de 2023, cosa que elevaria a un any la durada d'aquest alto el foc. Es tracta d'un avanç positiu, ja que permetia consolidar allò avançat en les negociacions en els cicles previs i refermar la confiança entre les parts, encara que no va venir acompanyat de decisions encaminades a la finalització del conflicte armat. L'acord va incloure també el compromís per part del grup armat de suspendre per sis mesos les "retencions de caràcter econòmic", terminologia que utilitza l'ELN per referir-se al segrest. Amb aquest acord va concloure el sisè cicle de negociacions que va tenir lloc a l'Havana. A més, el Govern va anunciar l'establiment d'un fons multidonant que permetrà sostenir econòmicament allò acordat a la taula de negociacions. No obstant això, pocs dies després de l'anunci de l'acord, l'ELN va assenyalar que el procés de diàleg entrava en una "fase de congelació" amb acusacions al Govern colombià d'estar organitzant un procés de participació a Nariño paral·lel al pactat a la taula. La crisi s'hauria iniciat després que el governador de Nariño anunciés uns diàlegs regionals amb l'estructura de l'ELN coneguda com a "comuners del sud", els quals haurien demanat unir-se al procés de pau total a través d'aquest format. Aquesta situació va posar en evidència la falta d'unitat a l'ELN, així com la fragilitat del procés, que malgrat avenços importants com la prolongació de l'alto al foc, segueix exposat a crisis de forma periòdica. A finals de febrer **les dues parts van anunciar un acord** per prosseguir les negociacions després d'una reunió mantinguda a instàncies dels països garants i acompanyants permanents i van assenyalar que dirimirien les seves diferències en el marc de la pròxima ronda de negociacions prevista per a l'abril a Veneçuela. En aquest sentit es va pronunciar la cap negociadora de la delegació governamental en el procés, que va assenyalar que el problema entre ambdues delegacions havia quedat resolt.

D'altra banda, **al febrer es va anunciar l'obertura d'un tercer procés de negociacions** a Colòmbia, amb

l'inici del diàleg amb el grup conegut com a Segona Marquetalia, procedent de les extintes FARC i liderat per Iván Márquez, qui ja fos negociador amb les FARC en el procés que va culminar amb la signatura de l'acord de pau del 2016. Les negociacions amb la Segona Marquetalia han generat recels en diferents sectors de la política colombiana, que han apuntat que validen el missatge que els acords de pau es poden incomplir sense conseqüències, ja que Márquez va abandonar el procés d'implementació de l'acord de pau del 2016 per tornar a la insurgència armada. **Les parts van sol·licitar els bons oficis de Noruega, Cuba i Veneçuela** per a les negociacions, així com l'acompanyament de la Conferència Episcopal de Colòmbia i del Representant del secretari general de l'ONU al país, actors tots ells involucrats activament en les altres negociacions de pau actualment actives a Colòmbia. A l'abril, l'Alt Comissionat per a la Pau va assenyalar que s'estava a l'espera que la fiscalia aixequés les ordres de captura contra els dirigents del grup armat per poder donar començament a les converses. El president Petro va nomenar l'exconseller del Consell Nacional Electoral Armando Novoa com a cap negociador amb aquest grup dissident de les FARC. Igualment va signar al febrer un decret perquè vuit membres de la Segona Marquetalia participin en la futura taula de diàlegs de pau amb el Govern. Entre els noms de les persones que s'espera que conformin la delegació de la Segona Marquetalia en els diàlegs hi ha àlies 'Zarco Aldinever' i 'Walter Mendoza', considerats homes de confiança d'Iván Márquez'.

Finalment, cal destacar que tot i que es van celebrar dos nous cicles de negociació amb el grup armat Estat Major Central, al març el president Petro va ordenar la suspensió de l'alto el foc acordat amb aquest grup, després d'un atac per part del grup armat contra un grup d'indígenes al Toribío, a conseqüència del qual va morir una líderessa indígena. L'atac es va produir tot i que ambdues parts havien acordat la prolongació de l'alto el foc fins al 15 de juliol. Després de la suspensió de l'alto el foc el grup va amenaçar de dur a terme més atacs, si bé ambdues parts havien acordat amb posterioritat a la crisi reprendre les negociacions. Així doncs, l'escenari era d'enorme complexitat i obstacles importants en les diferents negociacions de pau en curs a Colòmbia, si bé els canals de comunicació entre les parts es trobaven oberts i l'acompanyament de les terceres parts va contribuir a superar algunes de les crisis més destacables.

L'aclaparadora victòria del president Bukele en les eleccions presidencials, legislatives i locals provoca una concentració de poder sense precedents i acreix temors sobre una deriva autoritària del país

El president, Nayib Bukele, i el seu partit, Noves Idees, van obtenir una victòria sense precedents en les eleccions presidencials i legislatives (celebrades el 4 de febrer) i locals (que van tenir lloc el 3 de març). En les eleccions presidencials, a les quals Bukele va concórrer tot i que la Constitució prohibeix la reelecció, aquest va obtenir més del 88% dels vots. En les eleccions legislatives, el partit Noves Idees va aconseguir 54 dels 60 escons en Iliça. El juny del 2023, l'Assemblea Legislativa—en què Noves Idees ja comptava amb un sòlida majoria— va reduir de 84 a 60 el nombre d'escons, provocant en el seu moment crítiques sobre la presumpta intenció de Bukele de concentrar el poder. En les eleccions locals celebrades a principis de març, Noves Idees va aconseguir 28 de les 44 alcaldies en Iliça, mentre que quatre partits aliats de Bukele van aconseguir 15 de les 16 alcaldies restants. Igual en el cas del poder legislatiu, en l'anterior legislatura el Parlament va reduir el nombre de municipis de 262 a 44, novament provocant crítiques de nombrosos sectors de l'oposició. Pel que fa a les eleccions presidencials i legislatives, celebrades el mateix dia, diversos partits de l'oposició van demanar l'anul·lació dels comicis al·legant que s'havien produït desenes d'irregularitats durant l'escrutini, però el Tribunal Electoral va desestimar aquestes al·legacions. La missió d'observació electoral de l'OEA va assenyalar que el procés electoral havia estat deficient, però alhora va declarar que els resultats reflectien la voluntat majoritària de l'electorat.

A més de les denúncies de frau electoral, en el primer trimestre del 2024 nombroses organitzacions nacionals i internacionals de drets humans van denunciar la deriva autoritària del Govern i les conseqüències de l'estat d'excepció imposat el març del 2022 poc després que 87 persones fossin assassinades en tres dies. A principis d'abril, l'organització Socors Jurídic Humanitari (SJH) va denunciar que en els dos anys transcorreguts des de la imposició d'aquesta mesura excepcional s'havia detingut

arbitràriament 26.250 persones que no havien comès cap delictes, i s'havien registrat 241 morts a les presons. SJH va declarar disposar de gairebé 500 denúncies de morts en centres penals, però que només havia pogut confirmar 241 decessos, el 94% dels quals va ser de persones que no pertanyien a cap mara. L'ONG va denunciar que l'Estat salvadorenc havia comès crims de lesa humanitat perquè el 44% de les morts van ser violentes (tortures) i un altre 29% per falta d'atenció mèdica. Per la seva banda, Amnistia Internacional va assenyalar que a data de febrer de 2024 s'havien documentat 327 casos de desaparicions forçades, més de 78.000 detencions arbitràries i 235 morts sota custòdia i va acusar el Govern de reduir la violència exercida per les maras reemplaçant-la per la violència exercida per l'Estat. En la mateixa línia, a principis d'abril, set organitzacions de la societat civil (Amate, Blau Original, CRISTOSAL, FESPAD, IDHUCA, Red Salvadoreña de Defensoras de Derechos Humanos i SSP) van denunciar que des de la imposició del règim d'excepció el 27 de març de 2022 fins al 15 de març de 2024 s'havien registrat 6.305 denúncies de violacions dels drets humans que implicaven 16.289 afectacions o fets, per la qual cosa van exigir al Govern la derogació d'aquesta mesura.

Per la seva banda, a principis d'abril, el ministre de Seguretat va dir que des de la imposició de l'estat d'excepció s'havien arrestat 79.184 persones pertanyents a les maras, cosa que representava el 75% del total. Segons aquest ministre, quedarien per arrestar uns 25.000 membres de les maras, tot i que va reconèixer que moltes d'aquestes persones ja no es troben dins del país. Una investigació d'InSight Crime va estimar que el març del 2022 hi havia gairebé 120.000 pandillers, uns 78.000 de la Mara Salvatrucha i uns 41.000 entre les dues faccions del Barrio 18. En matèria de lluita contra les maras, a principis de febrer es va iniciar un judici massiu contra 492 líders de la Mara Salvatrucha, que va ser criticat per nombroses organitzacions de drets humans que consideren que s'estava violant el degut procés i el dret d'aquestes persones a una defensa legal. Al gener, l'Assemblea Legislativa va aprovar una reforma legal que facultarà el Fiscal General per designar com a terroristes persones i entitats, i també per sol·licitar la seva inclusió en la llista terrorista del Consell de Seguretat de Nacions Unides.

ÀSIA I EL PACÍFIC

MYANMAR: Escala la violència, mentre el règim dona signes de debilitat militar

PAKISTAN – AFGANISTAN: S'incrementa greument la tensió entre els països veïns

PAPÚA NOVA GUINEA: El Govern anuncia un acord de cessament d'hostilitats entre les dues aliances tribals involucrades en un dels pitjors episodis de violència en la història recent del país

TAILÀNDIA: Després d'un any de paràlisi en el procés de pau, el Govern i el grup armat BRN assoleixen un acord per mirar de reduir els nivells de violència al sud del país i explorar solucions polítiques al conflicte

MYANMAR

Escala la violència, mentre el règim dona signes de debilitat militar

Després de l'escalada de la violència al país com a conseqüència de l'acció conjunta de diversos grups armats a l'octubre, coneguda com a Operació 1027, que va donar lloc al major repunt en el conflicte armat des del cop d'Estat del 2021, van persistir els enfrontaments armats entre diferents grups insurgents i les forces armades, que estarien donant mostra d'un debilitament en la seva capacitat militar de fer front a la insurgència. A més, el Govern d'Unitat Nacional (NUG, per les seves sigles en anglès) va assenyalar que s'havien dut a terme **diversos atacs armats amb drons contra objectius militars a la capital** del país, Naipyitaw. L'acció amb drons, que va ser reivindicada pel grup Shar Htoo Waw, estava dirigida contra la casa del cap de la Junta Militar que governa des del cop del 2021, Min Aung Hlaing, així com contra el quarter general de les Forces Armades i una base aèria. La Junta va assenyalar que s'havien interceptat els drons. L'atac amb drons representava una nova mostra que l'oposició al règim s'estaria enfortint, davant un debilitament progressiu de la Junta Militar, la major evidència de la qual va ser l'èxit de l'Operació 1027. En els últims mesos, diferents mitjans de comunicació es van fer ressò de **desercions massives a les files militars birmanes**, davant la qual cosa el règim va respondre reactivant una legislació sobre **conscripció militar obligatòria**. Segons algunes anàlisis, les Forces Armades birmanes, o Sit Tat –com són popularment conegudes–, estarien integrades per 130.000 efectius, un nombre considerablement inferior al d'entre 300.000 i 400.000 soldats que s'estimava amb anterioritat al cop d'Estat. Amb aquesta nova llei es pretén augmentar el nombre de soldats en 60.000 a l'any. L'abandonament de les Forces Armades, que es va incrementar després del cop d'Estat del 2021, s'hauria accelerat novament després de l'Operació 2021, cosa que va facilitar que els grups insurgents que la van protagonitzar prenguessin el control de diferents ciutats amb certa rapidesa.

D'altra banda, **l'estat de Rakhine ha estat l'epicentre dels enfrontaments** més intensos dels últims mesos i des del novembre les Forces Armades i el grup armat d'oposició Arakan Army (AA) s'han enfrontat pel control de l'estat. Després de l'Operació 1027, que va mostrar les importants capacitats operatives dels grups insurgents

que la van liderar, així com la debilitat de les forces de seguretat birmanes, altres grups armats van aprofitar aquesta situació per iniciar operacions en altres zones del país. Des del novembre, l'AA ha aconseguit prendre el control de diverses ciutats de l'estat, incloent Ramree, algunes d'elles properes a projectes estratègics xinesos desenvolupats a la zona. Aquesta escalada de la violència, que es va produir després de la ruptura d'un alto el foc vigent des de l'any anterior, ha ocasionat el desplaçament forçat de desenes de milers de persones a l'estat. El grup armat AA va acusar les forces de seguretat de dur a terme atacs deliberats contra la població civil. També a l'estat Kachin es van produir avenços importants del grup armat KIA, que va capturar diversos emplaçaments militars. Per la seva banda, **OCHA va alertar de la greu situació humanitària** que travessava la població civil en aquests dos estats com a conseqüència de l'increment de la violència i els enfrontaments armats en els últims mesos, així com els 2,8 milions de persones desplaçades al país com a conseqüència de la violència.

PAKISTAN - AFGANISTAN

S'incrementa greument la tensió entre els països veïns

La tensió va escalar entre el Pakistan i l'Afganistan com a conseqüència de **dos atacs aeris nocturns** duts a terme pel Pakistan el 18 de març en territori afganós que van causar la mort de vuit persones. Aquesta escalada va evidenciar el preocupant deteriorament de les relacions entre tots dos països, que s'ha accentuat en els últims mesos com a conseqüència de la intensificació de la violència talibà al Pakistan. Les autoritats afganeses van assenyalar que en l'atac pakistanès havien mort cinc dones i tres menors. Els atacs es van produir a les províncies afganeses de Paktika i Khost, situades a l'est del país. El ministre d'Exteriors pakistanès va assenyalar que l'atac s'havia produït "contra terroristes pertanyents al grup Hafiz Gul Bahadur que, juntament amb el TTP, és responsable de múltiples atemptats al Pakistan que han resultat en la mort de les forces de seguretat". L'acció militar pakistanesa va tenir lloc dos dies després d'un atac per part de la insurgència talibà contra un lloc militar al districte de Waziristán Norte, a la província de Khyber Pakhtunkhwa en el qual van morir set soldats i sis insurgents. Els atacants van encadenar les instal·lacions militars amb un camió

carregat d'explosius i a més portaven armilles explosives suïcides, causant el col·lapse de l'edifici militar i la mort de set soldats pakistanesos. L'atac va ser reivindicat pel grup de recent creació Jaish-e-Fursan-e-Muhammad, que estaria vinculat al TTP. Hores després de l'acció militar pakistanesa, l'Afganistan va respondre amb un atac amb morter contra posicions militars del Pakistan properes a la frontera, causant ferides a quatre civils i tres soldats. El portaveu del Govern talibà a l'Afganistan va negar que el seu país donés aixopluc a grups armats al seu territori tot i que va assenyalar que donada l'extensió de la frontera amb Pakistan, hi havia zones que escapaven al seu control.

L'acció militar pakistanesa es va produir en un context de deteriorament de les relacions entre els països veïns durant l'any anterior, com a conseqüència de l'increment de l'activitat de la insurgència talibà pakistanès, emparada segons Pakistan pel règim talibà afganès en el poder des del 2021. Pakistan va assenyalar que el Govern afganès no havia donat resposta a les seves peticions de posar fi a l'activitat insurgent que utilitza el territori afganès per a les seves operacions al Pakistan i, de fet, va acusar directament de donar suport als talibans pakistanesos. En aquest sentit es van pronunciar a finals del 2023 tant el primer ministre interí del Pakistan, Anwar ul-Haq Kakar, com l'ambaixador pakistanès a l'Afganistan, Asif Durrani. Kakar va assenyalar que l'Afganistan estava contribuint a l'escalada de la violència al Pakistan amb el seu suport al TTP i **Durrani va afirmar que el TTP estava sota el control del Govern afganès** i que era la seva responsabilitat desarmar-lo. En aquest sentit s'havia pronunciat també el **comitè de sancions de Nacions Unides contra els talibans**, que va assenyalar en el seu informe que els vincles entre els talibans, el TTP i al-Qaeda eren forts i que aquests grups tenien un ampli marge de maniobra atès el suport del règim afganès. L'acord de Doha firmat entre els talibans i el Govern dels EUA el 2020 contemplava que els primers no permetrien que el territori afganès fos utilitzat per planificar accions terroristes en contra dels EUA i els seus aliats, però davant les acusacions pakistaneses que el Govern afganès estava violant els termes de l'acord, els talibans van respondre que l'acord havia estat signat amb els EUA, alhora que negaven que el seu territori estigués sent utilitzat per perpetrar atacs terroristes. L'escalada militar en la tensió entre tots dos països es produïa després que **Pakistan hagués adoptat l'any previ altres mesures de pressió sobre l'Afganistan**, la més severa d'elles l'inici de la deportació de centenars de milers de persones refugiades afganeses que resideixen al Pakistan. Aquesta deportació representava un important repte per a l'Afganistan, atesa la greu crisi humanitària que travessa el país i la fràgil situació econòmica, que s'uneix a la crisi de drets humans després de l'ascens talibà al poder.

PAPÚA NOVA GUINEA

El Govern anuncia un acord de cessament d'hostilitats entre les dues aliances tribals involucrades en un dels pitjors episodis de violència en la història recent del país

Les autoritats van assenyalar que a mitjans de febrer s'havia produït una de les pitjors massacres de la història recent del país quan com a mínim 49 persones (64 segons varies fonts) **van morir i moltes altres van resultar ferides durant els enfrontaments tribals que es van registrar a mitjans de febrer** en una zona fronterera entre els districtes de Wabag i Wapenamanda, a la província d'Enga (regió de Terres Altes). Segons diverses informacions, la violència va esclatar quan la tribu ambulín va parar una emboscada a la tribu sikin a l'aldea d'Akom després d'assabentar-se d'un possible atac planejat contra ells. Segons les autoritats, els episodis de violència van enfrontar principalment les tribus Ambulin i Sau Walep, amb les comunitats Sikin, Kaekin i Palinu, però les autoritats locals van assenyalar que membres fins a 17 tribus havien participat en els enfrontaments. A més, les autoritats regionals també **van declarar el creixent ús de "mercenaris" o de persones foranes a la zona de conflicte que havien estat contractades per participar en determinats atacs**, i també que, si bé els episodis de violència d'aquest tipus en el passat s'havien dut a terme amb armes molt rudimentàries, en els últims temps s'havia observat un major ús d'armament de foc automàtic i sofisticat, com metralladores, carabines, escopetes i granades de mà.

Després de la commoció nacional que va comportar l'esmentada massacre i la preocupació que van expressar alguns països de la regió, a mitjans de març els líders de les dues principals aliances tribals involucrades en la violència —Yopo i Palinau— es van reunir durant diversos dies a la capital, Port Moresby, sota els auspicis del Comitè d'Iniciativa de Pau (PIC) del Govern, i **van signar un acord d'alt de foc incondicional de tres mesos de deposició (però no entrega) de les armes**. En aquest acord, ambdues aliances també es van comprometre a cessar i desistir de tota forma de violència i enfrontaments hostils; a cessar tot comportament bèl·lic, provocatiu, incitador o irrespectuós; a romandre únicament dins dels seus respectius límits territorials consuetudinàries i no traspasar els límits territorials tradicionals de cada tribu; a autoritzar que el personal de seguretat estigui present en totes les àrees conflictives fins que la normalitat s'hagi restablert per complet; i a treballar juntament amb l'Estat i les seves agències i a través de vies legals i institucionals per abordar tots els altres conflictes i problemes en la comunitat, posar fi la violència i restaurar

la pau i la normalitat en les seves comunitats. A més de la participació de “mercenaris”, del major accés a armament sofisticat o de la creixent implantació a la regió del narcotràfic provinent d'Indonèsia, algunes anàlisis també han assenyalat la **importància de la falta de presència institucional de l'Estat, i en particular de la Policia**, en algunes de les regions remotes del país en les quals històricament s'ha concentrat la violència clàssica i comunitària. A la província d'Enga, per exemple, hi ha uns 200 efectius policials per a una població d'unes 300.000 persones, una ràtio molt inferior a la que recomana Naciones Unidas. Finalment, algunes anàlisis sostenen que part de la violència que s'ha registrat recentment podria guardar relació amb el desenvolupament i resultat de les eleccions del 2022. La Policia va assenyalar que, tot i que se sol observar un increment de la violència en períodes electorals, en les eleccions del passat any sí que va haver-hi una major alineació d'algunes comunitats amb determinats candidats locals, detecció de pràctiques de clientelisme i rumors i acusacions de segrest d'urnes i frau i suborn en l'escrutini de vots.

Malgrat la visibilitat política i mediàtica de la massacre de mitjans de febrer, en determinades regions del país hi ha hagut històricament enfrontaments d'arrel clànica i tribal vinculats a qüestions de terra, robatoris, honor o disputes familiars i clàniques. Segons ACLED, en aquesta província d'Enga el 2023 es va registrar la mort de 208 persones, tot i que algunes fonts sostenen que aquesta xifra s'eleva al voltant de les 300. Cal destacar els enfrontaments tribals que es van registrar durant tot el mes d'agost, i que segons diversos mitjans de comunicació van provocar la mort d'unes 150 persones.

TAILÀNDIA

Després d'un any de paràlisi en el procés de pau, el Govern i el grup armat BRN assoleixen un acord per mirar de reduir els nivells de violència al sud del país i explorar solucions polítiques al conflicte

Al sud de Tailàndia, **les delegacions negociadores del Govern i del grup armat d'oposició BRN es van reunir a Kuala Lumpur després d'un impàs de 12 mesos en el procés de pau**. Tot i que oficialment no van transcendir detalls sobre els acords assolits en la reunió, algunes veus van assenyalar que ambdues parts estan negociant i desenvolupant un full de ruta (denominat oficialment Pla Global Conjunt cap a la Pau) que se centra principalment en dues qüestions: d'una banda, **la reducció dels nivells de violència al sud del país** --supervisada per un mecanisme a decidir entre ambdues parts-- i, d'altra banda, les consultes públiques amb actors polítics, socials i religiosos rellevants i representatius en les tres províncies meridionals de majoria musulmana (Yala, Pattani i Narathiwat) per abordar les solucions polítiques al conflicte i les qüestions substantives de la negociació, com la forma de governança al sud del país, o aspectes

relacionats amb la identitat, la religió, l'educació, el model econòmic o els drets humans. Cal recordar que el març del 2022 ambdues parts van acordar les solucions a conflicte haurien de partir de la voluntat i aspiracions del poble Patani i haurien de ser coherents amb l'estat unitari i la constitució de Tailàndia. En finalitzar la ronda de negociació de febrer --la setena des de l'inici del procés de pau el 2013--, el facilitador del diàleg en nom del Govern de Malàisia, Zulfiki Zainal Abidin, va realitzar una roda de premsa acompanyat dels caps dels panells negociadors del Govern i el BRN en què va declarar que a l'acord entre les parts suposava un avenç significatiu i un punt d'inflexió important en el procés de pau. A finals de febrer i a principis de març --i s'esperava que ho fessin novament a mitjans d'abril--, els equips tècnics es van reunir per concretar els compromisos assumits per ambdues parts. A més, el 2 de març, per primera vegada es va fer públic un comunicat per part de les quatre persones expertes en processos de pau que, des del 2019 i a petició d'ambdues parts, han observat i acompanyat el procés de diàleg, tant en la seva dimensió oficial com també en les converses informals i exploratòries. Les quatre persones observadores, de nacionalitat tailandesa, britànica, alemanya i noruega, van fer públic el comunicat per destacar la importància i significació dels compromisos assolits per les parts fins al moment i per posar en valor la determinació de les parts a assolir un acord polític a través del diàleg.

La ronda de negociació del mes de febrer no només posa fi a la paràlisi del procés de diàleg, sinó que és la primera després de gairebé una dècada de Junta Militar (2014-2019) o d'un govern sorgit de la mateixa (2019-2023). En aquest sentit, cal destacar que el cap negociador del BRN, Anas Abdul Rahman, va assenyalar al febrer que el seu grup tenia esperances i expectatives d'aconseguir una pau duradora amb el nou Govern de Srettha Tahvisin, que va prendre possessió del càrrec el setembre del 2023 després d'un llarg procés de negociació entre partits després de les eleccions celebrades el maig del 2023. Poc més tard, al novembre, el nou Executiu va designar com a cap del panell negociador Chatchai Bangchud, vicesecretari general del Consell de Seguretat Nacional i el primer civil a exercir el càrrec. El gener del 2023 el Govern de Malàisia havia designat un nou facilitador del diàleg, Zulfiki Zainal Abidin, interpretat per alguns mitjans com un intent del nou primer ministre de Tailàndia --Anwar Ibrahim, elegit a finals del 2022-- de relançar les negociacions de pau i d'involucrar més el seu país en la resolució del conflicte. Cal destacar que, segons alguns observadors, Malàisia no solament ha exercit la mediació en el procés de pau, sinó que històricament ha brindat suport al moviment nacionalista malaisi al sud de Tailàndia i és el país on viuen alguns dirigents històrics de les diferents insurgències que han operat en les últimes dècades a les províncies de Yala, Pattani i Narathiwat.

Tanmateix, altres anàlisis es mostren més cauts respecte del futur del procés de pau. En primer lloc, perquè les

Forces Armades han tingut una relació històricament complexa i tensa amb el partit del primer ministre --Puea Thai--, fins al punt de perpetrar un cop d'estat el 2004 contra el líder del partit i llavors primer ministre, Thaksin Shinawatra, i posteriorment el 2014 contra Yinluck Shinawatra, una altra destacada dirigent d'aquest partit i germana de Thaksin. Segons algunes anàlisis, determinats sectors de les Forces Armades s'oposen a la resolució del conflicte a través del diàleg i es mostren clarament partidaris d'incrementar les operacions de contrainsurgència. Cal recordar que en la major part de

les tres províncies de majoria musulmana encara regeixen la llei marcial i l'estat d'emergència, i que la regió compta amb gairebé 3.000 punts de control militar. D'altra banda, algunes anàlisis sostenen que dins del BRN hi ha faccions que s'oposen al procés de pau. A finals de març, per exemple, **en un dels majors atacs coordinats en els últims anys, es van registrar 44 incidents en el lapse d'una hora** a les quatre províncies surienques (incloent-hi Songkhla), que les autoritats locals van atribuir a grups armats que volien expressar el seu desacord amb els acords assolits en les negociacions al febrer i març.

EUROPA

XIPRE: L'enviada personal del secretari general de l'ONU inicia consultes multinivell per explorar bases d'acord sobre un reinici de les negociacions

MOLDOVA: S'incrementa la tensió política entre el Govern estatal i Transnistria i el país es retira del Tractat de les Forces Armades Convencionals a Europa

RÚSSIA: ISIS s'atribueix l'atemptat massiu de Moscou i amenaça amb més atacs

XIPRE

L'enviada personal del secretari general de l'ONU inicia consultes multinivell per explorar bases d'acord sobre un reinici de les negociacions

Continua oberta l'oportunitat de relançar el paralitzat procés negociador per a la resolució de l'estatus de la dividida illa de Xipre, de la mà de l'inici del mandat de l'enviada personal per a Xipre del secretari general de l'ONU, si bé al costat de certes expectatives i nou *momentum*, persisteixen nombroses dificultats. María Ángela Holguín Cuéllar, exministra colombiana i ex negociadora del procés de pau de Colòmbia amb les FARC, **designada per al càrrec** d'enviada personal al gener, ha dut a terme ja dues primeres rondes de consultes amb les parts en conflicte. El seu mandat abasta el desenvolupament de bons oficis per identificar si hi ha base comuna per a la recerca d'una solució al conflicte. Des de la seva designació, és possible identificar alguns elements d' oportunitat.

D'una banda, l'enviada personal està desplegant un enfocament inclusiu i participatiu en les seves consultes. En les seves dues rondes de viatges a l'illa (la primera entre finals de gener i principis de febrer i la segona al març), es va reunir per separat amb els màxims líders de les dues comunitats, el president grecochipriota, Nikos Christodoulides, i el líder turcochipriota, Ersin Tatar, així com amb un ampli espectre d'actors, incloent negociadors de les parts i membres dels comitès tècnics conjunts, representants de partits polítics, alcaldies, cambres de

comerç, periodistes, líders religiosos, associacions, think tanks i altres representants de la societat civil, incloent-hi dones, i personal de Nacions Unides i diplomàtics, entre d'altres. Així mateix, l'enviada va mantenir consultes amb representants de Grècia, Turquia i el Regne Unit (països garants de la independència de Xipre el 1960) a les seves respectives capitals. Algunes **anàlisis van destacar com a forteses** aquest enfocament inclusiu de l'enviada especial, l'experiència del seu equip d'assessors, així com el tractar de transcendir el marc binari de solució de federació vs solució de dos estats i ampliar el marc a la distinció entre pau mútuament beneficiosa o un estatus poc sostenible. D'altra banda, les rondes de consultes han anat acompanyades i reforçades per dues reunions per separat del secretari general de l'ONU amb **Christodoulides a Brussel·les** (març) i amb Tatar a Nova York (abril). Així mateix, en el seu viatge a Brussel·les de març, Christodoulides va assistir a la cimera del Consell Europeu i va mantenir reunions també amb el seu president Charles Michel, i el canceller alemany, Olaf Scholz, entorn de les relacions entre la UE i Turquia i el paper de Turquia en la disputa xipriota. Algunes anàlisis van assenyalar la **necessitat de clarificar la posició de la UE cap a Turquia** així com l'oportunitat d'impulsar la integració regional i d'oferir a Ankara àrees de col·laboració i d'aproximar-se a Ankara com un soci igualitari, i vincular-lo al fet que es produeixin avenços en el procés de diàleg xipriota. D'altra banda, i previ a la primera visita de Holguín Cuéllar, les autoritats grecochipriotes van anunciar un conjunt de **14 de mesures de construcció de confiança**, que

incloïen accelerar l'examen de peticions de ciutadania de població turcochipriota, entre d'altres.

No obstant, les dificultats eren patents. En el marc de les rondes de consultes de Holguín Cuéllar les posicions dels lideratges grecochipriota i turcochipriota continuaven allunyades. Christodoulides defensava la represa de les negociacions sobre la base de les negociacions anteriors i de les resolucions de l'ONU, és a dir, d'una visió de solució basada en la reunificació a través d'un model de "federació bizonal i bicomunal". Per la seva banda, Tatar, amb suport de Turquia, reclamava com a preconditioni per al reinici del procés negociador l'afirmació de la igualtat de sobirania i d'estatus internacional igualitari de la part turcochipriota. Així mateix, considerava caduca la visió de solució basada en una federació bizonal i bicomunal i defensa una solució de dos Estats. La posició turcochipriota de Tatar diferia amb la d'anteriors mandataris i és criticada per alguns partits opositors turcochipriotes. A més, segons dades de diverses universitats, el 2023 un 61,9% de la població turcochipriota recolzava una federació bizonal bicomunal i un altre 17,9% la tolerària, davant un 20,2% que estava en contra (28,8% en contra el 2020). En tot cas, en les rondes de consultes es preveia poder clarificar les posicions d'ambdós lideratges, tant per part grecochipriota en relació a la igualtat política i participació de les dues comunitats en un eventual arranjament constitucional de repartiment de poder, com per part turcochipriota en relació a la igualtat de sobirania. En aquest sentit, serà clau l'informe que presenti al juliol el secretari general de l'ONU sobre la seva missió de bons oficis. D'altra banda, al gener el Consell de Seguretat de l'ONU va renovar per un any més el mandat de la Força de Manteniment de la Pau de l'ONU a Xipre (UNFICYP), que al març va complir 60 anys des de l'establiment de la missió.

MOLDOVA

S'incrementa la tensió política entre el Govern estatal i Transnistria i el país es retira del Tractat de les Forces Armades Convencionals a Europa

El conflicte no resolt al voltant de l'estatus de Transnistria va continuar deteriorant-se, amb un augment de la tensió política entre les autoritats de Moldova i Transnistria en el primer trimestre de l'any, amb el rerefons de la disputa geopolítica entre Rússia i la UE i la guerra a la veïna Ucraïna. Entre els elements recents de tensió, d'una banda, Transnistria va convocar al febrer una sessió parlamentària d'emergència en la qual va aprovar una resolució en què demanava a Rússia protecció davant creixents pressions de Moldova. La convocatòria del congrés havia incrementat les alertes a Moldova i actors occidentals per si desembocava en una petició d'annexió a Rússia. No obstant, algunes anàlisis van assenyalar que la sessió parlamentària i la petició de suport a Rússia reflectia més aviat un intent de les autoritats de Transnistria d'obtenir atenció internacional i de mostrar la seva disposició

a escalar la tensió. En tot cas, en el seu discurs anual davant el Parlament el president rus, Vladímir Putin, no va fer referència a la petició de suport de Transnistria. També la governadora de la regió autònoma de Gagàuzia, Eugenia Gutul, va demanar suport a Rússia al febrer davant el que va denunciar com a pressions de Moldova.

Un altre element de tensió va ser la decisió de Moldova, anunciada al març, de suspendre la seva participació en el Tractat de les Forces Armades Convencionals a Europa (1990), al·legant un canvi fonamental en les circumstàncies que van portar a la seva firma. El ministeri de Defensa va assenyalar la retirada de Rússia el 2023 del tractat i la invasió de Rússia a Ucraïna. Moscou, per la seva banda, va abandonar aquell any el tractat al·legant l'expansió de l'OTAN cap a l'est. A més, Moldova va signar al març un acord de cooperació en matèria de defensa amb França, que estableix el marc legal per a funcions d'entrenament de les forces armades de motllura i intercanvi d'intel·ligència. L'acord preveu per a això l'obertura d'una missió francesa de defensa a la capital moldava, Chisinau, a l'estiu.

Així mateix, en el primer trimestre de l'any es van agreujar les tensions entre Moldova i Transnistria al voltant de l'entrada en vigor al gener del nou Codi duaner de Moldova, alineat amb la legislació europea, i d'aplicació uniforme a tot el país, per la qual cosa s'eliminen les exempcions duaneres que Moldova mantenia les empreses de Transnistria i els imposa taxes a les importacions i exportacions. Milers de persones van participar en una manifestació contra la mesura el 24 de gener a la capital de la regió, Tiraspol –50.000 manifestants segons les autoritats de la regió. Segons algunes anàlisis, el nou codi duaner es va introduir amb escàs avís previ. L'ex negociador moldau en el procés de diàleg amb Transnistria, Alexandru Flenchea, va assenyalar també l'absència d'antelació en la informació per part del Govern, així com el problema de falta de comunicació entre Chisinau i Tiraspol. En resposta, Transnistria va anunciar pujades d'impostos a agricultors de Moldova que utilitzen terres del districte de Dubasari sota control del règim secessionista.

El deteriorament de les relacions entre Moldova i la regió secessionista transcorre en un context prèviament fràgil i d'incerteses. La invasió i guerra a Ucraïna va accelerar l'acostament de Moldova a la UE (estatus de país candidat el 2022 i llum verda el 2023 a les negociacions d'adhesió). En aquest nou marc, i amb el rerefons de la disputa geopolítica entre Rússia i la UE, Moldova ha incrementat la pressió sobre Transnistria per avançar en la reintegració del territori independent de facto, alhora que defensa la possibilitat d'una unió a la UE en fases (primer el territori controlat per Moldova i en un període posterior, Transnistria). El procés negociador sobre l'estatus de Transnistria roman limitat al seu format bilateral 1+1, amb mediació de l'OSCE, davant la negativa d'Ucraïna –recolzada per Moldova, la UE i els EUA– de reactivar el format 5+2, en què Ucraïna i Rússia eren mediadors-

observadors. Algunes anàlisis assenyalen la intenció de Moldova d'avançar cap a la **reintegració de Transnistria sense negociacions**, mitjançant mesures de pressió econòmiques, polítiques i legals. Entre d'altres, el 2023 va introduir reformes al Codi Penal, que criminalitzen el separatisme, i sobre les quals **l'Oficina d'Institucions Democràtiques i Drets Humans de l'OSCE (ODIHR) va emetre** alertes sobre els riscos de criminalitzar la mera expressió d'idees.

Per la seva banda, Rússia es manté en disputa política amb Moldova, en qüestionament del seu acostament a la UE i en el marc de la disputa entre Rússia i actors euroatlàntics. En aquest sentit, s'han incrementat les alertes de Moldova i els seus aliats occidentals sobre intents de Rússia d'interferir al país –a través d'intents de cop encobert, ciberatacs, influència a través de partits polítics, entre altres mitjans. A més, manté la seva influència i llaços culturals i econòmics amb Transnistria –incloent-hi a través del subministrament de gas sense cost, del qual es beneficia les elits politicoeconòmiques de la regió, i el pagament d'una àmplia part de pensions, entre altres elements. Rússia també **ha advertit Moldova d'escenaris militars** en cas que tracti de resoldre per la força el conflicte. No obstant, **han** assenyalat que Moscou no estaria en condicions de defensar militarment Transnistria. El risc de la no renovació a finals del 2024 de l'acord entre Rússia i Ucraïna que permet el subministrament de gas a Transnistria, genera risc afegit de tensions socioeconòmiques. Algunes anàlisis han assenyalat la necessitat d'aproximacions externes més holístiques a la regió, que no es limitin a la interacció amb les seves elits, sinó amb **un major involucrament amb la seva població**, que abordi les seves necessitats i temors de manera més explícita.

RÚSSIA

ISIS s'atribueix l'atemptat massiu de Moscou i amenaça amb més atacs

Més de 140 persones van morir en l'atemptat del 22 de març a la sala de concerts Crocus City Hall als afores de Moscou, en què homes armats van disparar contra el públic a l'interior de l'edifici i van calar foc, causant el col·lapse del sostre. A més de les víctimes mortals, el balanç a finals de març incloïa **prop d'un centenar de persones desaparegudes**, 80 persones hospitalitzades i unes altres **dues-centes que haurien sol·licitat assistència mèdica**. El grup armat ISIS **va reivindicar l'atemptat** en dos comunicats a la seva agència Amaq, sense referir-se a cap branca en concret de la seva organització, i el va emmarcar com un atac contra cristians en el context de la guerra entre ISIS i els països “que lliuren una guerra contra l'Islam”. Diverses anàlisis van assenyalat que l'atac podria haver estat organitzat per la branca d'ISIS

coneguda com a Estat Islàmic del Gran Jorasà (ISIS-K), creada el 2015 per comandants talibans afganesos i pakistanesos dissidents, amb premisses més rigoristes i de gihadisme global. Els **EUA**, que havien avisat Moscou de riscos d'atemptat imminent, també consideraven aquesta possible autoria. El lideratge d'ISIS va emetre un **missatge el 28 de març**, en el desè aniversari de la declaració del seu califat i en el qual advertia que ISIS s'estava expandint, i en el qual de nou va reivindicar i va justificar l'atac a Rússia, país al qual qualificava de “croat”. Tot i que no es va atribuir l'atemptat, ISIS-K va celebrar l'atac en un comunicat, en el qual a més va advertir que els seus atacs no es limitarien a l'Afganistan i **que duria a terme més atacs externs**.

L'atemptat va posar de manifest diversos desafiaments. D'una banda, deïverses **anàlisi** van assenyalar ISIS-K com la branca d'ISIS amb més capacitat d'organitzar atacs fora de la seva àrea immediata d'acció. Analistes apuntaven a l'atemptat de gran magnitud i altres atacs anteriors com una via per a l'ISIS-K de mostrar poder i rellevància, distingir-se en el gihadisme global i obtenir recursos, en un context de **competència i disputa amb el règim talibà**. Davant la persecució talibà contra ISIS-K, el grup hauria perdut combatents i territori dins del país i reduït la seva activitat aquí, mentre que **s'hauria adaptat i transitat** cap a atacs menys freqüents però de gran magnitud i desplaçat líders i reclutament a fora del país. Algunes anàlisis van assenyalar com **ISIS-K aprofita al seu favor** la radicalització d'alguns ciutadans d'Àsia central. En el cas de Tadjikistan, factors com la repressió del règim de tota oposició, la sensació d'injustícia vinculada a la pobresa i desigualtat al país, el llegat de la guerra civil, i la situació de discriminació i humiliació sistemàtica a Rússia contra migrants de Tadjikistan i altres nacionalitats d'Àsia central, **alimentaven aquests processos de radicalització**, unit a les estratègies de reclutament d'ISIS-K. D'altra banda, aquestes mateixes anàlisis assenyalaven les deficiències i límits de l' **estratègia del règim de Tayikistan** basada en la forta repressió, que no només no hauria frenat els processos de radicalització sinó que porta el problema a l'esfera clandestina o fins i tot l'exacerba. D'altra banda, es van posar també de manifest altres desafiaments, com l'increment a Rússia d'amenaçes i **fustigació contra migrants** de Tadjikistan i d'altres nacionalitats de la regió, en el marc del racisme i violència estructural i directa preexistent i agreujat en el context de la invasió de Rússia contra Ucraïna, en el qual **s'entrecreuen “patriotisme” i xenofòbia**. Al seu torn, entre altres alertes associades a l'atemptat, s'afegeix l'impacte que pot generar en el propi règim talibà i en les seves polítiques, incloent-hi amb repercussió en els drets de les dones. **Analistes van apuntar que podria no ser coincidència** que després de l'atac a Rússia, el lideratge talibà va anunciar la seva intenció d'imposar interpretacions més rigoristes de la **sharia**, com l'apedregament fins a la mort de dones per “crims morals”.

ORIENT MITJÀ

ISRAEL – HEZBOLLAH, IRAN: Escalada de violència regional amenaça amb una guerra oberta

SÍRIA: Es posa en marxa l'organisme per investigar les desaparicions en el marc del conflicte

ISRAEL – HEZBOLLAH, IRAN

Escalada de violència regional amenaça amb una guerra oberta

Al llarg del primer trimestre es van intensificar les hostilitats entre Israel i Hezbollah i també els atacs que involucren Israel i actors iranians i milícies pro-Teheran en països de la regió. Aquestes dinàmiques de violència van continuar contribuint a un clima altament volàtil, amb possibilitats d'una escalada i un risc de confrontació de major abast en tota la zona. Des de principis d'any, Israel va llançar una sèrie d'atacs que van resultar en la mort de càrrecs alts i mitjans de Hezbollah –el 8 de gener Wissam al-Tawil es va convertir en el dirigent de més rang assassinat per Israel des dels fets del 7 d'octubre– i també d'un alt càrrec de Hamàs radicat al Líban, Saleh Arouri (2 de gener). A partir del febrer, Israel va ampliar l'abast de les seves operacions i va llançar una sèrie d'atacs en zones de la Vall de Bekaa (est de Líban) a més de 100 quilòmetres de la frontera. En paral·lel, les seves ofensives van causar un major nombre de baixes civils, una desena al febrer. A finals de març, un atac aeri israelià va matar unes altres set treballadors humanitaris, fet que va portar a la missió de l'ONU al Líban (UNIFIL) a advertir sobre una escalada en el conflicte. Addicionalment, la intensitat dels atacs israelians ha portat al desplaçament forçat d'almenys 82.000 libanesos, la majoria dels quals s'estan concentrant en àrees urbanes pròximes, com Tí, la ciutat més important del sud de Líban. La milícia shií libanesa, per la seva banda, va continuar amb les seves ofensives contra diverses posicions i bases israelianes pròximes a la zona fronterera de facto amb Líban, incloent-hi l'àrea dels Alts del Golan ocupats. **Segons dades de les forces israelianes, des dels atacs de Hamàs del 7 d'octubre s'havien llançat un total de 3.100 coets des de Líban cap a Israel.** Algunes iniciatives diplomàtiques han intentat abordar el conflicte entre Israel i Hezbollah, fins ara sense èxit. El partit-milícia shií hauria insistit que no arribaria a cap mena d'acord fins a aconseguir primer un alto el foc per a Gaza.

Pel que fa a l'Iran i les seves milícies afins, l'any es va iniciar amb un mortífer atac a Kerman (sud-est de la república islàmica) durant la cerimònia de commemoració d'un nou aniversari de l'assassinat per EUA del comandant de la Força al-Quds, Qassem Soleimani. L'ofensiva (3 de gener) va ser la més letal en dècades –80 morts i 200 persones ferides– i tot i que inicialment va generar sospites sobre una possible implicació del Govern israelià, **finalment va ser reivindicada per ISIS.** Durant el trimestre Teheran sí que va confirmar la mort de diversos membres de la Guàrdia Republicana (IRGC) en atacs aeris a Damasc atribuïts a Israel, **incloent-hi cinc alts comandaments en**

una ofensiva al gener a la capital siriana. Aquest atac s'hauria produït després de la destrucció amb míssils balístics iranians d'un presumpte centre d'espionatge israelià a Erbil, al Kurdistan iraquiana. Aquesta última incursió es considera, al seu torn, com una represàlia a l'assassinat al desembre en un atac d'Israel del comandant de la Guàrdia Revolucionària Razi Musavi quan es trobava a Damasc. L'escalada Israel-Iran es va intensificar de manera significativa a principis d'abril, després d'un atac israelià contra el consolat iranià a la capital siriana. Aquest **atac ha estat considerat com a diferent i de més envergadura per afectar directament una seu diplomàtica de Teheran,** desafiant així la sobirania iranià. L'ofensiva va causar la mort de set persones, entre elles dos alts càrrecs de la Guàrdia Republicana, incloent-hi el brigadier general Mohammad Reza Zahed, un veterà comandant que ha liderat les operacions iranianes a l'exterior, la força al-Quds, tant a Síria com al Líban. Diverses anàlisis apunten que els dirigents iranians estan en una posició en què volen respondre d'una manera oberta i visible per venjar l'assassinat dels seus alts càrrecs, però també perquè no fer-ho podria comprometre la seva credibilitat com a poder regional. No contestar o fer-ho només a través d'accions de les seves milícies afins no seria una opció i comprometria la seva capacitat de dissuasió. Teheran tampoc estaria disposat que les morts d'alts càrrecs del règim es converteixin en una pràctica habitual en l'actual escenari. De moment, el líder suprem iranià ha advertit que "homes valents" castigaran Israel i representants de Teheran han assegurat que les ambaixades israelianes no seran llocs segurs.

SÍRIA

Es posa en marxa l'organisme per investigar les desaparicions en el marc del conflicte

Després de la seva creació el juny del 2023, es va posar en marxa el mecanisme creat per Nacions Unides per aclarir el destí i parador de milers de persones desaparegudes a Síria des de l'inici del conflicte armat el 2011. La Institució Independent per a Persones Desaparegudes va ser establerta per la resolució 301/77 després d'una votació de l'Assemblea General –amb 83 vots a favor, 11 en contra i 62 abstencions– gràcies a la iniciativa de nombroses organitzacions de la societat civil siriana. L'organisme va iniciar formalment les seves activitats el 3 d'abril amb el doble propòsit d'indagar en el que ha ocorregut milers de persones desaparegudes a Síria i, alhora, proveir d'un suport adequat a víctimes, supervivents i familiars de les persones desaparegudes. Tot i que les xifres oficials apunten a 100.000

desaparicions, s'estima que **més de 155.000 persones haurien desaparegut en el marc del conflicte armat siríà** entre el març del 2011 i l'agost del 2023. La immensa majoria de les desaparicions s'atribueix al règim de Bashar al-Assad –més de 135.000, incloent-hi gairebé 3.700 menors d'edat i 8.500 dones–, mentre que la resta seria responsabilitat de grups armats com Estat Islàmic i Hayat Tahrir Al-Sham, entre d'altres.

Des de l'inici del conflicte armat s'han denunciat nombroses vulneracions als drets humans a Síria, incloent execucions massives, tortures i duríssimes condicions a les presons, fets que fan témer pel destí de milers de

persones desaparegudes. Organitzacions de la societat civil que en els darrers anys han treballat per visibilitzar aquesta problemàtica i lluitar contra la impunitat, com la Caesar Families Association i Syrian Campaign van expressar la seva satisfacció per l'inici del treball de la institució. Veus expertes han subratllat que les famílies que intenten conèixer el parador dels seus familiars desapareguts afronten constants riscos de patir abusos, arrestos i extorsions. Atès que la majoria de les persones desaparegudes són homes, **són dones qui sovint lideren les recerques i experimenten discriminacions i abusos**. S'espera que aquestes dones i les seves famílies rebin suport de la nova institució.

Aquesta publicació està subjecta a una llicència de Creative Commons. Es permet la reproducció total o parcial, la distribució i la comunicació pública de l'obra, sempre que no sigui amb finalitats comercials, i sempre que es reconegui l'autoria de l'obra original. No es permet la creació d'obres derivades.

El contingut d'aquesta publicació és responsabilitat exclusiva de l'Escola de Cultura de Pau i no reflecteix l'opinió de l'ACCD ni de la Generalitat de Catalunya.

ecp escola de cultura de pau

UAB
Universitat Autònoma de Barcelona

Amb el suport de:

Escola de Cultura de Pau
Edifici B13, Carrer de Vila Puig,
Universitat Autònoma de Barcelona 08193
Bellaterra (Espanya)
Tel: +34 93 581 14 14
pr.conflict.escolapau@uab.cat
escolapau.uab.cat